

CARDS "Regional capacity building of civil society organizations in Serbia, Kosovo and FYR of Macedonia"

This programme is co-financed by the European Union - European Commission - CARDS Civil Society Development Programme and the Hellenic Ministry of Foreign Affairs - Department of International Development and Cooperation - HELLENIC AID

In this issue:

FYR of Macedonia Regional Partners - Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje & NGO Skopje United Nations Association, Skopje:

Mission, aims and activities of the civil sector in the FYR of Macedonia

Kosovo Regional Partner - NGO Council for the Defence of Human Rights and Freedoms, Prishtina:

The role of the civil society in the implementation of the "Standards for Kosovo"

Serbia Regional Partner - NGO Educational Center, Leskovac:

Role of youth in the strengthening of the civil society sector in Serbia

Realized activities in July and August 2005

Plans for September and October 2005

English version	2 - 4
Makedonska verzija	5 - 8
Verziona ne Shqip	9 - 11
Srpska verzija	12 - 14

**FYR of Macedonia Regional Partners -
Institute for Sociological, Political and Juridical
Research, Skopje & NGO Skopje United Nations Association, Skopje:**

Mission, aims and activities of the civil sector in the FYR of Macedonia

1. System of the local self-government in the FYR of Macedonia - vis a vis the NGO sector

Data from a study of the link between the NGO sector and the local self-government in the Republic of Macedonia, conducted in 1999, involving a representative sample of municipalities throughout the Republic of Macedonia.

Project title: Functioning of the system of local self-government in the Republic of Macedonia

Project Manager: Dr. Ilija Todorovski (Institute for Sociological and Political-Juridical Research, Skopje)

In this part of the study of the local self-government in the Republic of Macedonia, the author addresses one dimension that has lately become more and more incorporated in the everyday living of the citizens and is becoming an active participant in the resolution of the various ongoing problems, and this dimension is the NGO sector. The author first presents the results related to this dimension that were obtained through the public opinion poll, and then he shares with the reader the answers from the interviews with the Mayors of the municipalities included in the research sample which also relate to the NGO issue.

1.1. The citizens opinion about the NGO sector

The study made an attempt to find out whether there is willingness and initiative in the citizens to get together with other co dwellers of theirs in order to solve together certain existing problems that are of interest to them in their living environment. In overall terms, 35% of the total number of respondents said that they had no interest in associating into this type of organizations for the sake of achieving certain goals or interests that have something to do with their living environment. One third of the respondents did not know at all how

to answer this question, which means that they did not have a very clear picture about what this interesting type of organization could mean. The remaining part who answered "yes" listed the following as priority problems for which they would get together: water supply (9%); construction of streets and roads (6,5%); sewerage (5,3%); primary schools (3%). These were followed by the issues such as hygiene and environment, health centers and other different needs.

Concerning the question if the respondents have tried self-initiatively to cooperate with the bodies of the local self-government in order to put certain initiative into practice, 68% of the total number of respondents repeated that they were not interested or that they did not know what NGO meant; 19% replied that they have not tried to cooperate with the bodies of the local self-government in order to put certain initiative into practice, whereas the remaining minority - 13% of the respondents - have tried to communicate with the local self-government about problems including water supply, streets and roads, construction of primary schools, hygiene and environment. Only 1% of these who have tried have actually succeeded in putting their initiative in practice.

1.2. The attitude of the Mayors towards the NGO sector

The Mayors that were interviewed within the project for the most part replied that they had had cooperation with the NGOs based in their respective municipality during their mandate. This cooperation has been very diverse, ranging from providing offices to be used by NGOs, to humanitarian initiatives during the refu-

gee crisis, cooperation with environmental and alpinist associations, organization of speaker's platforms on village tourism, support for the association of individual manufacturers, production of eco food etc. In certain municipalities, the Mayors have established two NGOs dealing with utility and humanitarian problems in the municipality. In other cases, the municipalities themselves are partners of domestic or foreign NGOs implementing projects within their territory.

It is a general impression of the author that the Mayors have participated in activities in which NGOs have been involved, but more as supporters of certain initiatives rather than creators of the ideas. Namely, as regards the question as to whether there have been cases of the Mayors themselves sending an invitation for cooperation to a certain NGO based in their municipality and the NGO not responding to the invitation - there was only one municipality of all those included in the sample that has tried to carry out an initiative of its own, whereas all the others have taken a passive approach, or they have not tried at all to raise an initiative for cooperation. It is exactly these answers, according to the author, that are clearly showing that one should work much more in the future on popularization of the possibilities and of the potential capacity of the NGO sector, which could yield excellent results in direct cooperation with the local authorities. It seems that this potential is neither well known nor made use of, and at the same time people seem not to be aware thereof.

*(Author: Dr. Natasha Gaber-Damjanovska,
Institute for Sociological and Political-Juridical
Research, Skopje)*

2. Critical overview of the mission, aims and activities of the NGOs

Situation in the civil sector in the FYR of Macedonia

Local NGOs are still faced with inside weaknesses. They have difficulties to get staffed with good and professional staff. The people in the NGO sector are for the most part young professionals that build up their experience through projects and programs run by NGOs. They become trained quickly and leave quickly, thus the sector is always rebuilding new capacity. There are only few NGOs that have managed to secure funds and other resources on a longer-term basis and thus to keep experienced and professional staff. In addition, there is a large overlapping of people who work at the same time in governmental agencies and in non-governmental organizations, with some even working at three places, including the business sector or the local self-government. It is a good thing that this phenomenon is not a massive one and that it has no effects on the subsistence of the NGO sector. These are people engaging in the NGO sector out of hobby or recreationally, or, bearing in mind our exhausted economy, they make in this way some additional money in order to be able to survive. When one takes into account that their "additional fees" are objectively low, one can conclude that these people are at the same time great enthusiasts and volunteers in the NGO sector. The most important is that they objectively dedicate only a part of their time to the work on

"projects", which results into the sector not working with full capacity. The latter exists, but only in the "free time".

Practically, over the last almost 15 years since the first NGOs in the country were registered, we nowadays have a figure of around 6000 registered NGOs. Notwithstanding this figure, there is a very low percentage of NGOs that focused on one issue, that got staffed appropriately and that developed organizations consisting of departments in the same area (whether it is human trafficking or gender issues or social services etc.).

It is obvious that all the prerequisites for fast growth and expansion were not created. In this respect, the governmental policy should have made a contribution. If nothing more, the Government should have recognized many years ago the NGOs as a supplementary provider of services for citizens, which it could not provide through its institutions and agencies.

In spite of everything, the most persistent ones remained in the sector longer time. As a result of this, the NGOs have experienced expansion in the last 5-6 years. The number of such NGOs ranges between 200 to 500 organizations, which is not a negligible figure. These organizations went along a hard and laborious road to prove their purposefulness and they proved it and will continue to prove it in the time to come. A large proportion of the citizens already know which NGO to address for a specific type of assistance. This

means that there are organizations that have professionally profiled themselves and have managed to inform the wider public about them and their work.

If one looks back at all these years, one has succeeded in providing services in many areas. In the areas of gender relations and trafficking in people: there are many SOS phones for consultations and fast services; there are services for legal assistance; shelter centers have been opened to take care of people; the respective legislation has been revised through unselfish cooperation between the NGOs and the governmental structures responsible for these issues etc. The NGOs themselves realized the need for mutual support and cooperation, developed joint networks and established a case referral system. They also developed mutual mentoring relationships, with the more experienced ones supporting the others as partners of theirs and thus addressing jointly the governmental services and agencies. It could not be imagined in the past that a representative of an NGO participate in the work of some governmental commission, or prepare together with the governmental agencies a national strategy or an action plan for development. Now this has become a reality. Similar processes have happened and are happening with regard to the provision of services to people with special needs, marginalized people and other vulnerable groups such as Roma, drug/psychotropic substance addicts, HIV positive or

AIDS patients etc.

The NGOs should continue building in a motivated manner their relationship with the media because it is only in this way that they will succeed in building their good image in the public and in proving and demonstrating what they exactly do and how successfully.

Another very important thing - NGOs are faced

with the task of developing the cooperation and the coordination of the services with the local self-government units at the level of the community they come from and where they work. This should be particularly emphasized given that the model of service provision will be reduced to local level with the process of decentralization. Therefore, one needs to set standards for services that will be appropriate for whom

else if not for the citizens in the local community. This refers to almost all kinds of services including education (both formal and non-formal), health services, social welfare services, utilities etc.

Gordana Stefkovska - Veljanovska
Program Coordinator
Center for Institutional Development (CID)

3. Some NGOs are talking about their mission, aims and activities

CENTER FOR INSTITUTIONAL DEVELOPMENT (CIRa) is an independent, non-governmental organization established by the local staff of the Institute for Sustainable Communities (ISC) in Macedonia in September 2003. ISC has been implementing the Democracy Network Program (DemNet) in Macedonia, funded by USAID from 1995 to 2004. During this time, ISC provided grants for more than 350 civil society organizations (CSOs) and financially supported 317 projects distributed in various focal areas with a total budget of \$ 8.05 million. In addition, over 200 training sessions were designed and delivered with the aim of strengthening civil society in Macedonia.

The mission of the Center for Institutional Development is to strengthen capacities of civil society and local communities for achieving tangible community changes. CIRa strives to achieve the aims through public participation, advocacy, strengthening the capacities, promotion of the role and cooperation among key CSOs and other stakeholders, and promoting community development initiatives.

The 25 training modules offered by CIRa are comprehensive and relate to all aspects of good management and leadership of any entity - CSO, governmental institution, private business or individuals.

MACEDONIAN WOMEN JURIST ASSOCIATION - TEMIS Skopje is non governmental, apolitical association established on April 17, 2002 with prime goal:

professional training and exchange of experience for improvement of the women status in social and political life.

Mission: Through our work we want to generate individual and public awareness that leads to support for our programs and projects aimed at achieving women's empowerment and gender equality.

Goals: Human rights protection; Improvement of the status of the women in the social and political life; Elimination of all forms of violence against women; Anti-trafficking legal reform; Harmonization of the Macedonian legislation with EU standards.

CENTER FOR CIVIC INITIATIVE (CCI) is a non-party, non-profit organization established on 24th of May 1997 in the city of Prilep, in the Republic of Macedonia. The primary goals of CCI are to facilitate the development of democracy and civic society in Macedonia, to involve citizens in education and to promote positive changes in their community and country.

OUR VISION: To develop the civic society in Macedonia, to facilitate process of democratization and to improve the social order in the country.

OUR MISSION: Center for Civic Initiative as a non-governmental, non-profit organization, acts in the sphere of the creation of the civil society. Through education of the citizens and direct action aimed towards the authorized subjects in the Republic of Macedonia and the International Community, the organi-

zation motivates the citizen to participate in the democratic processes.

FINAL GOAL: Final goal of CCI is that all citizens have equal human rights, are involved in decision-making processes and have equal access to education.

MACEDONIAN WOMEN'S LOBBY is a group for putting pressure on the institutions.

This goal is achieving thought:

- Improving the legislation and its implementation in the direction of providing the women's rights.

- Creating and implementing of national gender machinery developing strategy

- Provoking and organizing campaigns and activities for protection of women's rights on different fields

Achieved results

Until 2000 the number of women-counsellors was 5,5 %, and mayors 0%. On the local elections 2000 were elected 8, 4% women-counsellors and 2,4% women-mayors. In 2005 were elected 22, 7% women-counsellors and 3,5% women-mayors.

The local lobby groups have goals to promote the activities on local levels, to make pressure, lobby and advocacy on local level within the local self-government.

THE WOMEN'S CIVIC INITIATIVE - KLEA from Bitola is founded in March 2001 by initiative of STAR LEARNING NETWORK.

Today the Women's Civic Initiative KLEA numbers 40 members and has successfully realized projects.

Kosovo Regional Partner - NGO Council for the Defence of Human Rights and Freedoms, Prishtina:

The role of the civil society in the implementation of the "Standards for Kosovo"

The plan for the standards implementation, adopted in 2004, gives a very important role to the civil society.

The "Standards for Kosovo" describe a society where public institutions are representative and democratic, where the rule of law is effective, respected and accessible to all, where those IDPs who wish to return are free and able to return to Kosovo without hindrance, threat or intimidation; where all individuals, regardless of their ethnic background, can travel and work safely, and use their languages anywhere and in any institution of Kosovo, where the framework for a functioning market economy is in place and where the Kosovo Protection Corps operates strictly within its mandate.

Furthermore, the standards describe a Kosovo where Prishtina participates in a successful dialogue with Belgrade and where Kosovo has stable and peaceful relations with its regional neighbors.

The standards envisage the creation of a stable and democratic society, which is approaching European standards.

The civil society is expected to play the determining role in the achievement of the standards for Kosovo. The events of March 17-19, 2004, indicated that the efforts of the institutions of Kosovo and the civil society to establish inter-communal tolerance, respect

and cooperation must be intensified. The active contribution of the civil society to the building of confidence between all communities is essential for the foundations of democracy in Kosovo and the sustainability of its institutions.

Thus, the role of the civil society in the implementation of standards is of a special importance. The civil society, apart from monitoring the implementation of standards, must also play a direct role in their implementation.

A number of the civil society organizations have joined the governmental bodies for the implementation of standards and given a valuable contribution in their implementation. In particular, the civil society has a very significant role in the implementation of the following standards: "Functioning Democratic Institutions", "Rule of Law" and "Sustainable Returns and the Rights of Communities and Their Members". Nevertheless, this does not decrease the role of the civil society in the implementation of the other standards.

The role of the civil society in the implementation of the first standard is of special importance. Parts of the civil society (organized in networks and coalitions) have been actively involved in the efforts for the creation of functional and democratic institutions. The campaign to introduce changes into the Kosovo elec-

toral system (Reforma Coalition) has made the civil society an active participant in the efforts to build democratic institutions in Kosovo. The activities of various NGO networks to monitor the work of the institutions, especially those of the local tier of government, have helped to increase their efficiency and build democracy within them. These activities have helped to increase the accountability of the elected officials as well as to build contacts between the institutions and citizens.

Kosovo Women's Network plays a special role in the implementation of standards. The work of this network in the implementation of standards has helped to strengthen and provide a more active role of the civil society.

The activities for the creation of pre-conditions for the return of the displaced and the establishment of inter-ethnic dialogue, which were carried out by different organizations, were among the most successful activities of the civil society. Within this context, the role of the civil society in inter-ethnic tolerance building in Kosovo must be praised.

The role of the civil society in the current developments in Kosovo cannot be disputed (not only in the terms of monitoring but in the terms of direct participation in the efforts to establish democratic and transparent institutions, which are at the service of citizens).

Educational centre Leskovac

Serbia Regional Partner - NGO Educational Center, Leskovac:

Role of youth in the strengthening of the civil society sector in Serbia

Young people (aged 18-27) are participating with 18,8% in population of Serbia. Marginalization of their needs and problems is very common.

Youth civil sector is not much different from the rest of the civil sector in Serbia. Analysing present state of the youth organizations we can conclude that these organizations are very enthusiastic because of their nature. Still, their development is at the beginners' level. The strategy and planning skills of the independent organizations and networks are not very good although there is a progress compared with the period of 2000.

The research that was made by the biggest youth network "Demokratska omladina" (Democratic Youth), Democratic Youth Club within Democratic Political Party, shows how much the work of civil society organizations - youth organizations is recognized. The care of young people on the local level is recognized by small number of young people and mostly through organized sports' events.

European orientation (Aegea) is characteristic for youth networks. Youth organizations are significantly different from other organizations with their activism in processes and campaigns for state integration in European movements.

These activities are often realized through fighting against prejudices and all kinds of discriminations as a basic preparation for adjusting to the European system of values.

Besides the work on European integrations, youth networks and organizations are dedicated to realization of programs with cultural, sport, informative, scientific and educational components in purpose of forming new platforms of civilization, making new civil society which is more rational and healthy than the previous one. The previous civil society during the communistic period with deep traumatic scars was overburdened with the impulses for revenge and revanchism.

Beginning with 2005, different forms of youth networking in Serbia, were intensively directed to the development and making better communication between youth in Serbia & Montenegro and the youth from abroad; to the restoration of communication between youth from former Yugoslav republics and all of the emigrants in the previous 10 years from this region living in other countries. Facilitating ethnic prejudices and overcoming the barriers made in last war and conflict period in our regions, knowledge and experiences exchange with former Yugoslav republics youth, as well as with the youth worldwide are also in the focus of the new and perspective youth organizations (for example "Balkan's Youth Organization").

Youth networks are also oriented towards the protection and improvement of mental health of the young and children. Youth organizations are fighting for creating opportunities for acquiring new skills and knowledge for young people, but at

the same time their goal is enabling young people to experience advantages and challenges of common living in healthy and more democratic society as well as encouraging and supporting the creation of good relations with local community.

There are also associations established through different educational profiles (like ELSA - the European Law Students Association - Local Group Serbia and Montenegro). One of the goals that young people assigned is building knowledge on other cultures and law systems, in the spirit of analytic dialogue and scientific cooperation with students of law. This kind of organizations are deeply dedicated to: improvement of professional education of law students in the international spirit, strengthening of professional ethics and responsibility of the future lawyers, stimulating law students to behave and work to the benefit of the society; the development of professional experiences in international law systems, all with the objective of harmonization of the professional culture with the European standards.

Besides networking in the country, young people are organizing networking for supporting youth abroad, especially for supporting students in diaspora. They constantly work on the international networking, friendships, protection of students' rights (right to vote, employment, military service) as well as protection of all students regarding the state regulations in the country of studying. This kind of organizations or networks are active towards raising reputation of our people in the world, supporting democratization process in our state in order to create conditions to stop young talents leaving the country and bring back large number of young people from abroad; gathering diaspora around common platform on making modern, strong and democratic mother state, completely reintegrated in the international community; improving the students standards (remuneration of air transport expenses, decreasing of administrative expenses for students).

CSO (Coalition of Young People of Serbia) network is recognizable as one of the rare that is involved in organizing long-term policy for the young people. In the following we present this network.

Coalition of Youth of Serbia is an informal network gathering 7 national youth organizations as well as organizations dealing with the young people: Serbian Student Union, the Youth of JAZAS, Young Serbian Explorers, Serbian Scouts, Youth Information Center, Youth Council of Vojvodina and Public Initiatives. One of the priorities is the process of development of youth organizations in Serbia and recognizing of the young people as important group at the local and national level.

The aim of youth organizations gathered in Coalition of Youth of Serbia is youth problem solving and creating long

term youth policy which will satisfy interests of young people in Serbia. Solving young people problems and necessities is possible only through dialog and joint action of national youth organizations in Serbia as well as local youth initiatives, youth organizations on the local level and organizations that take care of young people.

Coalition of Youth of Serbia has launched long term bottom-up lobbying campaign aiming to point out to youth issues including all relevant factors that will provide better position of youth. This is local oriented campaign and it covers 13 Serbian towns (Subotica, Sombor, Bečej, Novi Sad, Beograd, Valjevo, Zaječar, Kragujevac, Vranje, Pančevo, Požarevac, Kraljevo, Kikinda) with the following objectives:

- to build up the public awareness about the position of young people;
- to initiate forming of the body for youth supported by the local government in financial and material way;
- to create local youth strategy that will be result of cooperation among youth organizations, local government and civil society.

First activity cycles:

1. Forming of local youth organizations coalitions;
2. Youth organizations capacity building and strengthening through trainings "Youth policy and process of lobbying"
3. Creating and implementing local lobby campaign

The main aim of local lobby campaign is to help forming local youth strategy and municipal body for youth, to assure financial support for projects (annually), to predict meetings with all relevant tribunes as well as publishing promo materials, organizing tribunes, TV and radio broadcasts and round tables. According to the existing problems in the local community, local coalitions will create and implement campaign which will be supported by national media campaign.

The main objective of the campaign on the national level is forming of functional body for youth issues at the Serbian Government that will together with youth local initiatives start the process of creation of the new national youth strategy. This strategy will present a document that defined state relations administration to youth, state strategy for young and long term aims of youth policy in Serbia.

Youth Coalition of Serbia is planning to organize conference with the purpose to gather all local youth coalitions as well as state officials in order to start preparation of proposal for national action plan for youth, by the end of the year.

The final conclusion is that the youth in Serbia provide recognizable contribution to the civil society development through new ideas as well as actions and activities towards creation of the better civil society in Serbia.

CARDS "Regional capacity building of civil society organizations in Serbia, Kosovo and FYR of Macedonia"

Identification of formal and informal networks in 3 regions - Creation of database: Serbia, Kosovo and FYR of Macedonia

As we have already announced in the first issue of the Newsletter, the first activity of the project CARDS "Regional capacity building of civil society organizations in Serbia, Kosovo and FYROM" was identification of formal and informal networks in 3 regions: Serbia, Kosovo and FYROM. Assessment questionnaire was created by EP and consulted by Regional Partners that were in charge of assessing the networks in their regions. According to the assessment data a database of existing formal and informal networks in 3 regions was created. Database is available on the programme web site www.hhdn.org.yu with 51 networks of civil society organisations within and it will be updated accordingly. By this way, access to the information within the database of civil society organisations' networks is available and transparent.

Database currently has 19 civil society organisations' networks from Serbia, 11 from Kosovo and 21 from FYROM Region. All formal and informal networks from 3 regions within database are classified in the following categories according

to their main field of activity: Development and capacity building - 7 networks, Human rights and democracy - 12 networks, Alliance of cities and municipalities - 3 networks, Advocacy, legislation and public policy - 1 network, Peace building - 1 network, Education and research - 3 networks, Humanitarian and socio-humanitarian - 4 networks, IDPs and refugees - 2 networks, Roma - 2 networks, Women - 11 networks, Youth and students - 2 networks, Culture and art - 1 network, Professionals and specialists - 2 networks.

Database provides clear picture on civil society organisations' networks existence and capacities within the mentioned regions: contact information, formal information - legal status, structure, geographical coverage, mission, aims, target groups, sector, programme components, network members and membership in other networks, network partners, network donors, existence of network strategic plan, and network capacities - resources, projects, results, network system work, network swot analyse as well as other relevant information.

Identified networks are invited to actively participate to the project activities as well as assist Regional Partners with implementation of the project and initiate regional networking and cooperation. Programme capacity building activities are specifically planned and organized for assessed networks of civil society organisations. According to the information provided by networks of civil society organisations available within database, training topics that would strengthen the capacities of civil society organisations' networks are the following: Strategic Planning, Project Cycle Management-LFA, Fundraising and Financial Management, Marketing and PR, Networking, Partnership Building, Team Building, Advocacy and Lobbying.

Identification of formal and informal networks in the regions of Serbia, Kosovo and FYROM will be continued in the following months. We believe that the number of existing networks within database will be significantly increased about which the public will be informed accordingly.

ПЈР Македонија -

Институт за социолошки и политичко правни истражувања, Скопје
& НВО Скопска аспцијација на Обединетите Нации, Скопје

МИСИЈА, АКТИВНОСТИ И ЦЕЛИ НА НЕВЛАДИНИОТ СЕКТОР ВО ПЈР МАКЕДОНИЈА

1. СИСТЕМОТ НА ЛОКАЛНА САМОУПРАВА ВО ПЈР МАКЕДОНИЈА НАСПРЕМА НЕВЛАДИНИОТ СЕКТОР

Податоци од истражување на поврзаноста на невладиниот сектор и локалната самоуправа во Република Македонија, спроведено во 1999 година, на репрезентативен примерок на општини на целокупната територија на РМ

Име на Проектот: Функционирање на системот на локалната самоуправа во Република Македонија

Раководител на проектот: Д-р Илија Тодоровски (Институт за социолошки и политичко-правни истражувања, Скопје)

Во овој дел од студијата за локалната самоуправа во Република Македонија, авторот обрнува внимание на една димензија која во последно време се повеќе се инкорпорира во секојдневно живеење на граѓаните и станува активен учесник во решавањето на разновидните тековни проблеми, а тоа е невладиното организирање. Прво авторот ги изнесува добиените резултати што се однесуваат на оваа димензија од остварената анкета со граѓаните, а потоа ги пренесува одговорите од интервјуата со градоначалниците на општините опфатени во истражувачкиот примерок што исто така се однесуваат на невладината димензија.

1.1. Јавното мислење на граѓаните за невладиното организирање

Со истражувањето бил направен обид да се увиди дали постои желба и иницијатива од страна на граѓаните да се здружат со други свои сограѓани за заеднички да решаваат некои постojни проблеми кои се од интерес во нивната средина на живеење. Глобално земено, 35% од целокупниот број на испитаници изјавиле дека немаат интерес за здружување во ваков тип на организации за постигнување на некои цели или интереси кои се поврзани со нивната средина.

Една третина од испитаниците воопшто не знаеле да одговорат на ова прашање, што значи дека немале многу јасна претстава за тоа што би можело да претставува таквото интересно организирање. Останатите кои одговориле потврдно, како приоритени проблеми заради кои би се здружиле ги навеле: Водоснабдувањето (9%), изградба на улици и патишта (6,5%), канализација (5,3%), основни училишта (3%). Потоа следат хигиената и екологијата, здравствените домови и други различни потреби.

Во однос на прашањето дали анкетираниите се обиделе самоиницијативно да соработуваат со органите на локалната самоуправа за реализација на некоја иницијатива, 68% од целокупниот број на анкетирани повториле дека не се заинтерсирани или не знаат што е тоа НВО, 19% одговориле дека не се обиделе да соработуваат со органите на локалната самоуправа за реализирање на некоја иницијатива, а малкумината останати - 13% од анкетираниите се обиделе да коминираат со локалната власт за проблеми околу водоснабдувањето, улиците и патиштата, изградбата на основни училишта, хигиената и екологијата. На само 1% од последните кои се обиделе, им пошло од рака да ја реализираат својата иницијатива.

1.2. Односот на градоначалниците наспрема невладиното организирање

Градоначалниците кои биле интервјуирани во рамки на проектот, во голем број изјавиле дека за време на нивниот ангажман на таа функција оствариле соработка со НВО лоцирани на територијата на нивната општина. Соработката била мошне разновидна, од остапување на простории за НВО да ги користат, преку хуманитарни иницијативи за време на бегалската криза, соработка

со еколошки и планинарски друштва, остварување на трибини за селски туризам, поддршка на здружението на индивидуални производители, производството на еколошка храна и сл. Во некои општини градоначалникот има основано две НВО кои се занимаваат со решавање на комунални и хуманитарни проблеми во општината. Во други случаи, самите општини се партнери на домашни или странски НВО кои реализираат проекти на нивната територија.

Генерален впечаток на авторот е дека градоначалниците биле учесници во таков вид на активности каде биле инволвирани НВО, но повеќе како поддржувачи на определени иницијативи, отколку како кретаори на идеите. Имено, на прашањето дали имало случаи самите градоначалници да упатат повик за соработка на некоја НВО, лоцирана на територијата на нивната општина и притоа таа да не одговорила на повикот- само една општина од сите што биле опфатени во примерокот се обидела да оствари некоја своја иницијатива, додека сите останати имале пасивен став, или воопшто не се обидувале да покренат иницијатива за соработка. Токму овие одговори, според авторот, јасно покажуваат дека во иднина би требало да се оствари многу поголема популаризација на можностите и потенцијалниот капацитет на невладиниот сектор, кој во директна соработка со локалните власти може да даде извонредни резултати. Се чини дека овој потенцијал не е доволно познат ниту пак искористен, а воедно и не постои изрезана свест за него.

(автор: Д-р Наташа Габер-Дамјановска, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања, Скопје)

2. КРИТИЧКИ ОСВРТ НА МИСИЈАТА, АКТИВНОСТИТЕ И ЦЕЛИТЕ НА НВО СЕКТОРОТ ВО ПЈР МАКЕДОНИЈА

Состојби во цивилниот сектор во ПЈР Македонија

Локалните невладини организации сеуште се соочени со слабости однатре. Имаат потешкотии околу екипирање на добар и професионален кадар. Луѓето во невладиниот сектор се најчесто млади професионалци кои своето искуство го градат во проекти и програми на невладините организации. Тие брзо се обучуваат и брзо заминуваат, такашто секторот секогаш одново гради нов капацитет. Многу е мал бројот на невладините кои успеаа да обезбедат средства и други ресурси на подолгорочен план и да задржат искусен и професионален кадар. Освен тоа постои голем преклоп на луѓе кои истовремено работат и во владини институции и во невладини организации, па некои дури и на три места вклучувајќи го и бизнис секторот или локалната самоуправа. Добро е што овој феномен не е масовен и нема свои реперкусии на план на одржување на невладиниот сектор. Тоа се луѓе кои се бават со невладин сектор како хоби или рекреативно или пак, имајќи ја во предвид наша-

та исцрпена економија, заработуваат додатно за да преживеат. Кога ќе се земе предвид дека и нивните "дополнителни хонорари" се објективно мали, може да се заклучи дека тие луѓе се истовремено и големи ентузијастички и волонтери во секторот. Она што е најважно е дека тие објективно посветуваат само дел од своето време за работа на "проекти", и така, секторот нема полн капацитет, тој постои, ама во "слободното време".

Практично, во овие близу 15 години откако беа регистрирани првите невладини организации во државата, ние денес застануваме со бројка во времето од околу 6000 регистрирани невладини организации и наспроти оваа бројка, многу е мал процентот на невладините кои се фокусираа на една проблематика, се екипираа соодветно и развија организации со свои оддели во истата област (било да е тоа трговија со луѓе или родова проблематика или социјални услуги итн.).

Очигледно е дека не беа подготвени сите предуслови за брз развој и експанзија, а тука требаше свој придонес да има и владината поли-

тика, која ако ништо друго, требаше многу години претходно да ги препознае невладините организации како надополнување на делот од услуги за граѓаните кои самата таа не можеше да ги обезбеди низ своите владини институции и агенции.

И покрај се, оние најпорните останаа во секторот навистина подолго и како резултат на тоа, невладините ја доживуваат својата експанзија токму во последните 5-6 години. Конкретната бројка се движи помеѓу двестина или петсто организации, но сепак таа бројка не е за занемарување. Овие организации изодоа тежок и макотрпен пат за докажување на нивната целисходност и истата ја докажаа и допрва ќе ја докажуваат.

Голем дел од граѓаните веќе знаат на која невладина организација да се обратат за одреден вид помош. Тоа значи дека има организации што професионално се профилирале и успеале да ја информираат пошироката јавност за себе и својата работа.

Доколку повторно се погледнат сите овие години наназад, има остварување на услугите по

многу прашања. Во областа-родови односи и трговија со луѓе постојат голем број на СОС-телефони за консултации и брзи услуги, постојат служби за правна помош, отворени се шелтер центри за згрижување на лица, ревидирана е законската регулатива во оваа област и тоа со несебична соработка на невладините организации и владините структури одговорни за ова прашање итн.

Самите невладини организации ја согледаа потребата од меѓусебна соработка, развија заеднички мрежи и поставија систем за препраќање на случаите, развија меѓусебни менторски односи и оние појските ги поддржаа другите како свои партнери и заеднички настапија пред владините служби и агенции. Порано беше неза-

мисливо претставник од невладина да учествува во работата на некоја владина комисија, или пак заедно со владините агенции да подготвува национална стратегија или акционен план за развој. Сега и тоа стана реалност. Слични процеси се случуваат и се случуваат во делот на услуги за лицата со посебни потреби, маргинализираните лица и на другите вулнерабилни групи како Роми, зависници од дроги и психотропни супстанции, лица ХИВ позитивни или заболени од сида итн. Невладините организации треба да и понатака да бидат стимулирани во градењето на односот со медиумите бидејќи само на тој начин ќе успеат да го доизградат својот имиџ во јавноста и да докажат и покажат што поконкретно работат и со каков успех.

И уште нешто многу важно - невладините допрва треба да го развиваат делот на соработка и координација на услугите со оние на локалната самоуправа на ниво на заедницата од која потекнуваат и каде што работат. Ова посебно треба да се истакне, бидејќи со процесот на децентрализацијата моделот на обезбедување услуги се сведува на локално ниво и треба да се постават стандарди за услуги што ќе одговараат и погодуваат на кого друг ако не на граѓаните во локалната заедница. Тоа се однесува на скоро сите видови услуги вклучувајќи го образованието (формално и неформално), здравствените услуги, социјалните услуги, комуналните услуги итн.

Гордана Стефковска - Вељановска
Координатор на програма-

Центар за институционален развој - ЦИРА

3. НЕКОИ НВО ЗБОРУВААТ ЗА НИВНАТА МИСИЈА, ЦЕЛИ И АКТИВНОСТИ

ЦЕНТАРОТ ЗА ИНСТИТУЦИОНАЛЕН РАЗВОЈ (ЦИРА) е НВО, која е востановена од страна на локалниот персонал на Институтот за Трајни Заедници (ИТЗ) во Македонија во септември 2003 год.

Мисијата на Центарот за Институционален Развој, е да го зајакне капацитетот на цивилното општество и локалната заедница во постигнување на позитивните општествени промени. ЦИРА тежнее да ги постигне целите преку јавно учество, застапување на правата на граѓаните, зајакнување на капацитетите на цивилниот сектор, промоција на улогата и соработка помеѓу клучните граѓански здруженија и останатите организации како и промовирање на развојните иницијативи во општеството.

ЦИРА има адекватни логистички и технички капацитети и до сега има издадено прирачници за повеќе од 25 различни модули за обука. 25-те модули за обука на ЦИРА се однесуваат на сите аспекти за добар менаџмент и водство, наменет за различни видови на организации-здруженија на граѓани, владини институции, приватен бизнис сектор или индивидуалци.

ЗДРУЖЕНИЕТО НА ЖЕНИ ПРАВНИЦИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА - "ТЕМИС" е невладино, неполитичко здружение, основано на 17 Април 2002 година, со цел професионална обука и размена на искуства во насока на унапредување на статусот на жената во општествениот и политичкиот живот.

МИСИЈА: Подигнување на индивидуалната и јавната свест што ќе води кон поддршка на нашите програми и проекти кои имаат за цел подобрување на положбата на жената и полова еднаквост.

ЦЕЛИ

- Заштита на човековите права
- Унапредување на статусот на жената во општествениот и политичкиот живот
- Елиминација на сите форми на насилство на жената
- Правна реформа во областа на трговијата со луѓе
- Хармонизација на македонското законодавство со ЕУ стандардите

ЦЕНТАР ЗА ГРАЃАНСКА ИНИЦИЈАТИВА (ЦГИ) е непартиска, непрофитна организација формирана на 24 мај 1997 во Прилеп, Р. Македонија. Примарните цели на ЦГИ се да потпомага во развојот на демократијата и цивилното општество во Македонија, да ги привлече граѓаните во едукацијата и да промовира позитивни промени во нивната општина и земја.

Нашата визија: Развој на граѓанското општество во Македонија, олеснување на процесот на демократизација и подобрување на општественото живеење во земјата.

Нашата мисија: ЦГИ како невладина, непартиска и непрофитна организација дејствува во сферата на изградба на граѓанското општество.

Организацијата преку едукација на граѓаните и конкретна акција насочена кон надлежните субјекти во Р.Македонија и меѓународната заедница ги мотивира граѓаните да учествуваат во демократските процеси.

Крајна цел: Крајната цел на ЦГИ е сите граѓани да имаат еднакви човекови права, да бидат вклучени во процесите на одлучување и да имаат еднаков пристап во образованието.

МАКЕДОНСКОТО ЖЕНСКО ЛОБИ е група за притисок врз институциите.

Главна цел: Постигнување на родова еднаквост преку:

- Подобрување на легислативата и нејзина имплементација во насока на обезбедување на правата на жените;
- Креирање и имплементирање на развојна стратегија за национална родова машинерија;
- Поттикнување и организирање кампањи и активности за заштита на женските права од различни области.

Постигнати резултати: Зголемување на бројот на жените во локалната самоуправа

До 2000 год 5,5% жени советнички, 0% градоначалнички, На изборите во 2000 година беа избрани 8,4% советнички и 2,4% градоначалнички, во 2005 избрани се 22,7 % советнички и 3,5% градоначалнички

Зголемување на бројот на жените во Собранието на Република Македонија

На изборите во 1998 година беа избрани 7,5%, додека со изборите во 2002 бројот на жените во Собранието се зголеми до 20,8 %

ЖЕНСКАТА ГРАЃАНСКА ИНИЦИЈАТИВА "КЛЕА" - Битола, формирана е во март 2001 год. од страна на Фондацијата Star World Learning Network, во рамките на нивната програма за поголемо учество на жените во главните текови на општественото живеење. Мисија на ЖГИ "Клеа" е унапредување на демократските процеси во општеството преку економско и политичко јакнење на жената.

Регионален партнер од Косово: НВО совет за одбрана на човековите права и слободи, Приштина:

УЛОГА НА ГРАЃАНСКОТО ОПШТЕСТВО ВО ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА "СТАНДАРДИТЕ ЗА КОСОВО"

Плаот за имплементација на стандардите, своени во 2004 година, му дава мошне важна улога на граѓанското општество.

„Стандардите за Косово“ опишуваат општество во кое јавните институции се репрезентативни и демократски, во кое владеењето на правото е ефективно, почитувано и пристапно до сите граѓани, каде оние внатрешно раселени лица

кои имаат желба да се вратат во Косово слободно ќе можат да го сторат тоа без никакви препреки, закани или заплашувања, каде сите луѓе, без разлика на нивната етничка припадност, ќе можат безбедно да патуваат и работат и да го користат својот јазик насекаде и во сите институции на Косово, каде постои рамка за функционална пазарна економија и каде Косовскиот

зактитен корпус делува строго во рамките на својот мандат.

Исто така, стандардите опишуваат едно Косово каде Приштина учествува во успешен дијалог со Белград и каде Косово остварува стабилни и мирољубиви односи со сите негови сосоеди во регионот.

Стандардите предвидуваат создавање на

стабилно и демократско општество кое се доближува до европските стандарди.

Од граѓанското општество се очекува да одигра одлучувачка улога во исполнувањето на стандардите за Косово. Настаните што се случија во периодот од 17 до 19 март 2004 година покажаа дека напорите на институциите на Косово и на граѓанското општество за воспоставување на меѓуетничка толеранција, почит и соработка мора да бидат интензивирани. Активниот придонес на граѓанското општество кон градењето доверба меѓу сите заедници е суштинско за темелите на демократијата во Косово и за одржливоста на анеговите институции.

Порадо тоа, улогата на граѓанското општество во имплементацијата на стандардите е од посебно значење. Граѓанското општество. Освен што ќе врши надзор над имплементацијата на стандардите, мора да игра и директна улога во нивната имплементација.

Неколку организации од граѓанското општество им се придружуваат на владините тела во напорите за имплементација на стандардите и дадоа драгоцен придонес во тоа. Граѓанското општество

има многу значајна улога особено во имплементацијата на следниве стандарди: „функционални демократски институции“, „владеење на правото“ и „одржливи враќања и правата на заедниците и нивните членови“. Сепак ова не значи дека граѓанското општество не игра важна улога во имплементацијата и на другите стандарди.

Улогата на граѓанското општество во имплементацијата на првиот стандард е од посебна важност. Делови од граѓанското општество (организирани во мрежи и коалиции) се активно вклучени во напорите за создавање на функционални и демократски институции. Кампањата за воведување измени во изборниот систем на Косово (коалиција Реформа) го направи граѓанското општество активен дел од напорите за изградба на демократски институции во Косово. Активностите на различните мрежи на невладини организации за надзор над работа на институциите, особено на институциите на локалната власт, помогнаа да се зголеми нивната ефикасност и да се изгради демократија внатре во нив. Овие активности помогнаа да се зголеми одговорноста

на избраните функционери и да се воспостават контакти помеѓу институциите и граѓаните.

Поседна улога во имплементацијата на стандардите игра Мрежата на жени на Косово. Работата на оваа мрежа во имплементацијата на стандардите помогна да се зајакне улогата на граѓанското општество и да му обезбеди поактивна улога.

Активностите за создавање услови за враќање на раселените лица и за воспоставување на меѓуетнички дијалог, кои беа реализирани од различни организации, беа една од најуспешните активности на граѓанското општество. Во овој контекст, мора да се пофали улогата на граѓанското општество во градењето на меѓуетничката толеранција во Косово.

Улогата на граѓанското општество во актуелните случувања во Косово не може да се оспори (не само како надгледувач туку и како директен учесник во напорите за воспоставување на демократски и транспарентни институции кои ќе бидат во функција на граѓаните).

Регионален партнер од Србија
НВО Едукационен Центар, Лесковец:

УЛОГАТА НА МЛАДИТЕ ВО ЈАКНЕЊЕТО НА ГРАЃАНСКИОТ СЕКТОР ВО СРБИЈА

Младинскиот граѓански сектор не одскокнува многу од просекот на граѓанскиот сектор во Србија. Анализирајќи ја сегашната состојба на младинските организации, може да се заклучи дека овие организации заради својата природа зрачат со ентузијазам, меѓутоа организациона развиеност може да се оцени како почетна или рана развојна состојба. Стратегијата и планирањето како кај самостојните организации, така и кај мрежите - не е препознатлива, но сепак постои поместување во однос на периодот до 2000. година.

Истражувањето кое го спроведе најразвиената и најобемната младинска мрежа (со странски предзнак) "Демократската младина"- Клуб на демократската младина при Демократската партија, всушност покажува како е и во колкава мерка воочлива работата на организацијата на граѓанското општество насочено кон младте како целна група. Грижата за младите на локално ниво врз основа на ова истражување, распознава многу малку млади луѓе и воглавно се препознава преку организирање на спортски настани.

Младинските мрежи се карактеристични по својата изразена проевропска ориентација (Aege). Младинските организации, очигледно одскокнуваат по својата активност во процесите и кампањите за интеграцијата на земјата во европските процеси во однос на останатите организации. Овие акции најчесто ќе се одсликуваат преку борбата против предсудите и дискриминацијата на сите облици како основна подготовка за усладување на системот на вредности со Европскиот.

Младинските мрежи и организации покрај работата на евроинтегрирањето се бават и со реализацијата на програмата од културниот, спортскиот, информативниот, научниот и едукативниот карактер со цел - формирање нови цивилизациони трансформации, создавање ново

граѓанско општество - порационало и поздро од претходното. Претходното граѓанско општество во рамките на комунистичкиот режим со длабоки трауматски лузни, преоптоварено со нискоагонски импулси на освета и реваншизам.

Младината во Србија преку разни видови на здружувања во текот на 2005. година, интензивно се насочува кон развојот и воспоставувањето на подобра меѓусебна комуникација на младите во СРЈ и младите од дијаспората; воспоставувањето на комуникацијата помеѓу младите од бившигте републики на СФРЈ и сите иселеници во другите земји од овие подрачја во изминатите 10 години. Ублажувањето на меѓуетничките предрасуди и премостувањето на бариерите настанати во изминатиот период на воени конфликти на нашите простори, размена на знаења и искуства со другите млади од поранешните републики на СФРЈ, како и со раселената младина низ целиот свет, се исто така во фокусот на новите и перспективните организации на младите (можеме да наведеме пример "Балканското здружение на младите").

Покрај ова, младинските мрежи се насочени кон заштитата и унапредувањето на менталното здравје на децата и младината. Младинските организации се борат за давање на можностите на младите од сите возрасти да стекнат нови вештини и знаења; истовремено нивната цел е младите да ги искористат предностите и предизвиците на заедничкиот живот во здраво демократско општество како и подтикнување и поддржување на воспоставувањето на добри и креативни односи со локалната заедница.

Евидентни се здружувањата преку образовните профили (ЕЛСА - Европско здружение на студентите по право - локална група СЦГ). Развивањето на сознанијата за другите култури и правните системи кај студентите по право во духот на критичкиот дијалог и научната соработ-

ка е една од целите кои младите си го поставија пред себе. Ваквиот вид на организација длабоко е посветен на : унапредувањето на професионалната обученост на студентите по право и новното размислување во меѓународниот дух, јакнењето на професионалната етика и одговорноста на идните правници и давање поттик на студентите по право да се однесуваат и работат за напредок на општеството; стекнувањето на работното искуство во меѓународните правни системи, а се со цел за усладувањето на пословната културасо Европските стандарди.

Покрај внатрешното поврзување во склоп на државата, младите организираат и мрежи за поддршка на младите во странство, посебно на студентите во дијаспората. Постојано работат на меѓународното поврзување, дружење и помагање на нашите студенти; заштитата на сите права на студентите (право на глас, вработување, регулирање на војната обврска) како и заштитата на сите студенти во однос на државата во која студират. Ваквите младински организации/мрежи се залагаат за подигањето на угледот на нашиот народ и државата во светот; поддржувањето на процесот на демократизацијата на нашата држава, како би се создале условите за постепено намалување на "одливот на мозоците" и враќањето на поголемиот број на млади луѓе од странство; собирањето на дијаспората околу заједничката платформа - создавање на модерна и силна демократска матица во потполност реинтегрирана во меѓународната заедница; подобрувањето на студентскиот стандард (обезбедувањето на трошковиите за авионски превоз, намалувањето на трошковиите на административните услуги за студентите).

Лесна за препознавање е и мрежата ОЦД "Коалиција на Младите од Србија" како една од ретките кои се бават со донесување на долгорочна политика за младите. Во натамошниот

текст ќе ја презентираме ова мрежа на организациии.

Коалицијата на младите во Србија (КМС) е неформална мрежа во која членуваат 7 национални младински организации и организации кои се бават со младите: Студентска унија на Србија, Младината на ЈАЗАС, Младите истражувачи на Србија, Сојуз на извидници на Србија, Младински информативен центар, Младински совет на Војводина и Граѓанската иницијатива. Процесот на зајакнувањето на младинските организации во Србија и идентификувањето на младите како значајни групи како на локално, така и на национално ниво е једен од приоритетите.

Целта на младинските организации - КМС е решавањето на проблемите на младите и создавањето на долгорочна политика за младите која ќе одговора на потребите и интересите на младите во Србија. Решавањето на проблемите и одговарањето на потребите на младите е можно единствено преку дијалог и преку заједничка акција - како на националните младински организации во Србија, така и на локалните младински иницијативи, на младинските организации на локалното ниво и на организациите кои се занимаваат со младите.

Коалицијата на младите во Србија, ја започна долгорочната кампања на заложување оддолу нагоре ("bottom-up") која ќе се занимава

со младинските прашања и која ќе ги вклучи сите релевантни фактори кои можат да влијаат на подобрувањето на положбата на младите. Кампањата е ориентирана на локално ниво во 13 градови во Србија (Суботица, Сомбор, Бечеј, Нови Сад, Белград, Ваљево, Зајечар, Крагујевац, Врање, Панчево, Пожаревац, Краљево, Кикинда), со цел да се:

- подигне свеста на јавноста за положбата на младите луѓе;
- иницира формирање на тело за младите подржан финансијски и материјално од страна на локалните власти;
- креира локална стратегија за младите која ќе биде резултат на соработка на младинските организации, локалните власти и граѓанскиот сектор.

Првиот циклус на активностите би бил:

1. Формирањето на локалната коалиција на младинските организации
2. Зајакнувањето на младинските организации преку тренинг "Политика на младите и процесот на јавна заложба"
3. Осмислување и имплементација на локалната заложба

Локалната кампања на заложба за формирање на локална стратегија за младите, општинските тела за младите и финансијската поддршка за младинските проекти на годишно ниво, предвидувајќи преку состаноците со сите релевантни

фактори, публикување на промотивен материјал, трибини, ТВ и радио емисии, тркалезни маси. Врз основа на препознатливи локални проблеми, локалните коалиции ќе осмислат и имплементираат самостојна кампања, која ќе биде поддржана со национална медиумска кампања.

Кампања на национално ниво има за цел формирање на функционално тело за младите при Владата на Република Србија кое заедно со локалните младински иницијативи ќе тргне во осмислувањето на националната стратегија за младите, а која би била документ со кој ќе се определуваат односите на државната управа према младите, стратегијата на државата према младите и долгорочните цели на политиката на младите во Србија.

Кон крајот на есента - почетокот на зимата, КМС ја планира конференцијата на која би ги собрала сите локални младински коалиции како и државните претставници и би се обидела да отпочне со подготовката на предлогот за државен акционен план за младите.

Се на се, младите во Србија дават препознатлив допринос во развојот на цивилното општество како преку идејното творење, така и како кичма на речиси сите акции на цивилниот сектор во Србија.

КАРДС "Регионално градење капацитети на организациите на граѓанското општество во Србија, Косово и ПЈР Македонија"

Идентификација на формални и неформални мрежи во 3 региони - создавање на база на податоци: Србија, Косово и ПЈР Македонија

Како што веќе најавивме во првото издание на билтенот, првата активност на проектот во рамките на програмата КАРДС под наслов „Регионално градење капацитети на организациите на граѓанското општество во Србија, Косово и ПЈРМ“ беше идентификација на формални и неформални мрежи во 3 региони: Србија, Косово и ПЈРМ. Прашалникот за оценка беше изготвен од страна на ЕП во консултација со регионалните партнери задолжени за оценка на мрежите во нивните региони. Согласно со податоците од оценката, беше создадена база на податоци на постојните формални и неформални мрежи во трите региони. Базата на податоци е достапна на веб сајтот на програмата www.hhdn.org.yu, содржи 51 мрежа на организации од граѓанското општество и ќе биде соодветно ажурирана. На овој начин се овозможува транспарентен пристап до информации од базата на податоци на мрежите на организациии од граѓанското општество.

Базата на податоци во моментов има 19 мрежите на организации од граѓанското општество од Србија, 11 од Косово и 21 од ПЈРМ. Сите формални и неформални мрежи од трите региони во рамките на базата на

податоци се класифицирани во следниве категории според нивната област на делување: развој и градење капацитети - 7 мрежи; човекови права и демократија - 12 мрежи; сојуз на градови и општини - 3 мрежи; застапување, законодавство и јавна политика - 1 мрежа; образование и истражувања - мрежи; хуманитарни и социо-хуманитарни - 4 мрежи; внатрешно раселени лица и бегалци - 2 мрежи; Роми - 2 мрежи; жени - 11 мрежи; млади и студенти - 2 мрежи; култура и уметност - 1 мрежа; професионалци и специјалисти - 2 мрежи.

Базата на податоци дава јасна слика за постоењето и капацитетите на мрежите и организациите од граѓанското општество во споменатите региони: информации за контакт; формални информации - правен статус, структура, географски опфат, мисија, цели, целини групи, сектор, компоненти на програмата, членови на мрежата и членство во други мрежи, партнери на мрежата, донатори на мрежата, постоење на стратески план на мрежата; и капацитети на мрежата - ресурси, проекти, резултати, работа во мрежни сиситеми, SWOT анализа на мрежата и други релевантни информации.

Идентификуваните мрежи се покануваат активно да учествуваат во проектните активности, како и да им помогнат на регионалните партнери во имплементацијата на проектот и да иницираат регионално мрежно работење и соработка. Активностите за градење капацитети во рамките на програмата се конкретно планирани и организирани за оценети мрежи на организации од граѓанското општество. Според информациите обезбедени од мрежите на организации од граѓанското општество достапни во базата на податоци, темите за обука што би ги зајакнале капацитетите на мрежите на организации од граѓанското општество се следниве: стратески планирање, управување со проектен циклус ЛФА, собирање средства и финансиски менаџмент, маркетинг и односи со јавноста, мрежно работење, градење на партнерства, градење на тим, застапување и лобирање.

Идентификувањето формални неформални мрежи во регионите на Србија, Косово и ПЈРМ ќе продолжи во наредниве месеци. Веруваме дека бројот на постоечките мрежи во рамките на базата значително ќе се зголеми, за што јавноста ќе биде соодветно информирана.

БИЛО КОЈА МРЕЖА КОЈА САКА ДА БИДЕ ВКЛУЧЕНА ВО ДАТОТЕКАТА НА ОРГАНИЗАЦИИ НА ГРАЃАНСКО ОПШТЕСТВО ТРЕБА ДА ГО ПОСЕТИ www.hhdn.org.yu И www.hhdn.org, ДА ГО ДАНЛОДИРА ПРАШАЛНИКОТ ЗА ПРОЦЕНА И ДА ГО ИСПРАТИ ПОПОЛНЕТИОТ НА office@epserbia.kg.co.yu

Partneret rajonale nga IRJ e Maqedonisë: Instituti per hulumtime sociologjike, politike dhe juridike - Shkup & Shoqata e Kombeve te Bashkuara - Shkup

Misioni, qellimet dhe aktivitetet e sektorit jo-qeveritar ne IRJ e Maqedonisë

1. Sistemi i vete-qeverisjes lokale ne IRJ Maqedonisë vis-a-vis sektorit te organizatave jo-qeveritare

Te dhena nga nje studim mbi lidhjen me sektorit te organizatave jo-qeveritare dhe vete-qeverisjes lokale ne Republiken e Maqedonisë, i kryer me 1999 (studimi ka pershire nje numer komunash anembane Republikës se Maqedonisë).

Titulli i projektit: Funkcionimi i sistemit te vete-qeverisjes lokale ne Republiken e Maqedonisë

Udhëheqes i projektit: Dr. Ilija Todorovski (Instituti per hulumtime sociologjike, politike dhe juridike - Shkup)

Ne kete pjese te studimit mbi vete-qeverisjen lokale ne Republiken e Maqedonisë autori adreson nje dimension i cili tash se voni eshte bere pjese perberese e jetes se perditshme te qytetareve dhe po behet pjesemarrës aktiv ne zgjidhjen e problemeve te ndryshme aktuale (e ky dimension eshte sektori i organizatave jo-qeveritare). Fillimisht autori i paraqet rezultatat qe kane te bejne me kete dimension (rezultate deri te te cilat eshte arritur permes nje ankete publike). Pastaj, ai ia paraqet lexuesit pergjigjet nga intervistat me kryetaret e komunave te perfishira ne hulumtim, e qe kane te bejne me ceshtjen e OJQ-ve.

1.1. Mendimi i qytetareve mbi sektorin e organizatave jo-qeveritare

Studimi u perpoq te zbulojte se a ka gatishmeri dhe iniciativa ne mesin e qytetareve per t'u bashkuar me bashkeqytetaret e tyre per te zgjidhur se bashku probleme te caktuara te cilat jane me interes per ta. 35% e te anketuarve thane se nuk kishin ndonje interesim per t'u bashkuar ne kete lloj organizatash per hir te arrijtes se qellimeve apo interesave te caktuara e te cilat kane te bejne me ambientin ne te cilin jetojne.

Nje e treta e te anketuarve nuk ditin si te pergjigjen ne kete pyetje qe do te thote se ata nuk kishin pasqyre te qarte per ate se cfare paraqesin keto organizata.

Pjesa tjeter e te anketuarve e cila u pergjigj me "po" e parastrroi kete liste te problemeve prioritare per zgjidhjen e te cilave do te bashkoheshin: furnizimi me uje (9%), ndertimi i rrugeve (6,5%), kanalizim (5,3%), shkollave fillore (3%). Keto u pasuan nga ceshtje si higjiena dhe ambienti, qendrat shendetesore dhe nevoja te tjera.

Lidhur me pyetjen "a jane perpjekur te anketuarit te bashkepunojne me organet e vete-qeverisjes lokale (me vetiniciative) per ta sendertuar ndonje iniciative" 68% e te anketuarve theksuan se nuk ishin te interesuar apo se nuk dinin se cka jane OJQ-te; 19% theksuan se nuk ishin perpjekur per ta bere kete, kurse pjesa tjeter e te anketuarve (13%) theksoi se ishin perpjekur per te komunikuar me organet e vete-qeverisjes lokale lidhur me probleme qe kishin te bejne me furnizimin me uje, rruget, ndertimin e shkollave fillore, higjienen dhe ambientin. Vetem 1% e atyre qe jane perpjekur kane pasur sukses per te sendertuar iniciativat e tyre.

1.2. Qendrimi i kryetareve te komunave ndaj sektorit te OJQ-ve

Pjesa me e madhe e kryetareve te komunave te cilet u intervistuan ne kuader te projektit kane theksuar se kane bashkepunuar me OJQ-te me seli ne komunat e tyre gjate mandateve te tyre.

Ky bashkepunim ka qene i shumellojshem, qe nga sigurimi i hapësirës për shfrytëzim nga OJQ-te e deri te iniciativat humanitare (gjate krizes me refugjate), bashkepunimi me

shoqata ambientaliste dhe alpiniste, organizimi i tribunave per turizem rural, perkrahja e shoqates se prodhuesve individuale, prodhimi i ushqimit ekologjik, etj. Ne disa komuna, kryetaret e komunave kane themeluar OJQ te cilat merren me probleme qe kane te bejne me sherbimet publike dhe problemet humanitare ne komune. Ne raste te tjera komunat jane partnere te OJQ-ve vendore dhe nderkombetare te cilat implementojne projekte ne territorin e tyre.

Eshte pershtypje e pergjithshme e autorit se kryetaret e komunave kane marre pjese ne aktivitetet ne te cilat OJQ-te kane qene te kycura, por me teper si perkrahese te iniciativave te caktuara (e jo si burim idesh). Ne pyetjen "a ka pasur raste kur kryetaret e komunave u kane derguar ftesa per bashkepunim OJQ-ve te cilat veprojne brenda territorit te komunave te tyre e nuk kane marr pergjigje ne ftesen e tyre" - ka qene vetem nje komune e cila eshte perpjekur ta implementojte nje iniciative te veten, ndersa te gjitha te tjerat e kane pasur nje qasje pasive apo nuk jane perpjekur fare per te inicuar bashkepunim. Sipas autorit, keto pergjigje tregojne qartazi nevojën per te punuar me shume ne te ardhmen per popullarizimin e mundesive dhe te kapaciteteve potenciale te sektorit te OJQ-ve, i cili mund te jape rezultate te mira ne bashkepunim direkt me autoritetet lokale. Duket se ky potencial nuk njihet mire e as nuk perdoret dhe se njerezit nuk jane te vetedijshem per te.

Autori: Dr. Natasha Gaber-Damjanovska, Instituti per hulumtime sociologjike, politike dhe juridike, Shkup

2. Veshtrim kritik mbi misionin, qellimet dhe aktivitetet e OJQ-ve

Situata ne sektorin civil ne IRJ e Maqedonie

OJQ-te vendore ende ballafaqohen me probleme te brendshme. Ato kane veshtiresi per t'u kompletuar me staf te mire dhe profesional. Ata qe punojne ne OJQ jane kryesisht profesioniste te rinj te cilet fitojne pervojë permes projekteve dhe programeve te udhëhequra nga OJQ-te. Ata trajnohen shpejte dhe me pastaj largohen, keshtu qe ky sektor vazhdimisht merret me rindertimin e kapaciteteve te veta. Vetem nje numer i vogel i OJQ-ve ka arritur te siguroje financim afatgjate dhe keshtu te ruaje stafin me pervojë dhe profesional. Per me teper, eshte nje numer i madh njerezish qe krahas punes ne OJQ punojne edhe per agjencione qeveritare. Madje, disa kane nga tri vende pune, perfishire sektorin e biznesit apo vete-qeverisjen lokale. Mirepo, ky fenomen nuk eshte i shpeshte dhe nuk ndikon ne mbijetesën e sektorit te OJQ-ve. Keta jane njerez te cilet angazhohen ne sektorin e e OJQ-ve per hobi, per rekreacion apo qe te fitojne ca te holla shtese per te mbijetuar shkaku i gjendjes se veshtire ekonomike ne vend.

Duke e pasur parasysh se meditet jane objektivist te vogla mund te konstatohet se keta njerez jane njekohesisht entuziaste te medhenj dhe vullnetare ne sektorin e OJQ-ve. Keta njerez i kushtojne vetem nje pjese te kohes se tyre punes ne "projekte" keshtu qe ky sektor rrjedhimisht nuk punon me kapacitet te plote.

Qe nga regjistrimi i OJQ-ve te para 15 vjet me pare numri i tyre ka arritur ne rreth 6000 OJQ te regjistruara. Pavaresisht prej numrit te madh te OJQ-ve, vetem nje numer i vogel i tyre u fokusua ne nje ceshtje te caktuar, qe jane kompletuar me staf adekuat dhe qe kane krijuar departamente ne te njejten fushe (qofshin ato trafikimi, ceshtjet gjinore, sherbimet

sociale, etj.).

Eshte e qarte se te gjitha parakushtet per zhvillim te shpejte nuk ishin krijuar. Ne kete aspekt politikat qeveritare eshte dashur te kontribuojne. Para shume vitesh qeveria eshte dashur t'i njohë OJQ-te si sigurues shtese te sherbimeve per qytetaret (te cilat ajo vete nuk ka mundur t'i siguroje permes institucioneve apo agjencioneve te veta).

Perkunder te gjithave, OJQ-te me kembengulëse vazhduan punen e tyre. Si rezultat i kesaj, keto OJQ kane perjetuar nje ekspansion te vertete ne 5-6 vitet e fundit. Numri i OJQ-ve te tilla eshte mes 200 dhe 500 (qe eshte nje shifer e konsiderueshme). Keto organizata kane kaluar neper nje rruge te veshtire per te deshmuar dobishmerine e tyre gje te cilen e kane bere dhe do te vazhdojne ta bejne ne te ardhmen. Nje numer i madh qytetaresh tashme e dine cilave OJQ t'u drejtohen per sherbime te caktuara. Kjo do te thote se ka organizata te cilat jane profilizuar ne menyre profesionale dhe kane arritur ta informojne publikun per punen e tyre.

Po te shikojme punen qe eshte bere gjate ketyre viteve mund te konstatojme se eshte arritur sukses ne ofrimin e sherbimeve ne fusha te caktuara. Ne fushen e raporteve gjinore dhe trafikimit: ekzistojne sherbime per t'u konsultuar (SOS telefoni); ekzistojne sherbime per ndihme juridike; qendra strehimi jane hapur per t'u kujdesur per njerezit; legjislacioni perkates eshte ndryshuar permes bashkepunimit te pakursyer mes OJQ-ve dhe strukturave qeveritare pergjegjese per keto ceshtje, etj. Edhe OJQ-te e kane kuptuar nevojën per perkrahje dhe bashkepunim te ndersjelle, keshtu qe kane krijuar rrjete te perbashketa. Ato kane zhvilluar edhe raporte te tilla ku OJQ-te me pervojë me te madhe kane keshilluar OJQ-te tjera dhe kane adresuar bashkerisht sher-

bimet dhe agjencione qeveritare. Ne te kaluaren nuk ka mundur te merret me mend qe perfaqesuesit e nje OJQ-je te marrin pjese ne punen e nje komisioni qeveritar, apo qe te pergatisin se bashku me agjencione qeveritare nje strategji kombetare apo plan veprimi per zhvillim. Tani, nje gje e tille eshte bere realitet. Procesi te ngjashme kane ndodhur dhe jane duke ndodhur lidhur me ofrimin e sherbimeve per njerez me nevoja speciale, te marginalizuar, dhe grupeve te pambrojtura (sic jane romet, personat e varur nga drogat, personat te cilet jane HIV pozitiv apo paciente qe vuajne nga AIDS-i).

OJQ-te duhet te vazhdojne te ndertojne raportet e tyre me media sepse kjo eshte e vetmja menyre qe ato te krijojne nje imazh te mire dhe te tregojne se cka bejne dhe me cfare suksesit.

Nje gje tjeter shume e rendesishme - OJQ-te jane te ballafaquara me detyren per te bashkepunuar dhe koordinuar sherbimet me njesite e vete-qeverisjes lokale ne nivel te komunitetit te cilit i takojne dhe ku punojne. Kjo duhet theksuar ne menyre te vecante duke pasur parasysh se ofrimi i sherbimeve do te jete kompetence e nivelit lokal pas procesit te decentralizimit. Prandaj, duhet caktuar standardet per sherbimet te cilat do te jene adekuate per qytetaret. Kjo u referohet pothuajse te gjitha llojeve te sherbimeve perfishire arsimin (formal dhe jo-formal), sherbimeve shendetesore, sherbimeve te mireqenies sociale, etj.

Gordana Stefkovska - Veljanovska
Koordinator i programit
Qendra per zhvillim institucional

3. Disa oq flasin per misionin, aktivitetet dhe qelimet e tyre

QENDRA PER ZHVILLIM INSTITUCIONAL (CIRA) eshte nje organizate e pavarur joqeveritare e themeluar nga personeli vendor i Institutit per Komunitete te Qendrushme (ISC) ne Maqedoni ne shtator 2003.

Misioni i Qendres per Zhvillim Institucional eshte te forcoje kapacitetet e shoqerise civile dhe komuniteteve lokale per te arritur ndryshime konkrete ne komunitete. CIRA perpiqet te arrije qellimet permes pjesemarrjes se opinionit, avokimit, forcimit te kapaciteteve, perparimit te rolit dhe bashkepunimit mes OShC-ve kryesore dhe palet e tjera te interesuara, dhe perparimit te iniciativave per zhvillim ne komunitete.

CIRA ka kapacitete te duhura logjistike dhe teknike dhe ka publikuar doracakete per me shume se 25 module te ndryshme trajnimesh. Lokalet e CIRA-s ne Shkup kane hapesire funksionale dhe te pajisur per trajnime dhe konferenca per 20 pjesemarrjes.

25 modulet e trajnimeve te ofruara nga CIRA-a jane te kuptueshme dhe kane te bejne me te gjitha aspektet e menaxhimit dhe udhheqjes se mire te cilido entitet - OshC, institucionit qeveritar, biznesit privat ose individit.

SHOQATA E GRAVE JURISTE TE MAQEDONISE - TEMIS Shkup eshte shoqate joqeveritare apolitike e themeluar me 17 prill 2002 me qellimin kryesor: Trajnimi profesional dhe shkembimi i përvojave per permiresimin e statusit te grave ne jeten shoqerore dhe politike.

Misioni: Permes punes sone ne deshirojme te prodhojme vetedijesim te individit dhe opinionin qe con drejt mbeshetjes per programet dhe projektet tona qe kane per qellim fuqizimin e grave dhe barazine gjinore.

Qellimet

- Mbrojtja e te drejtave te njeriut;
- Permiresimi i statusit te grave ne jeten shoqerore dhe politike;
- Eliminimi i te gjitha formave te dhunes ndaj grave;
- Reforma ligjore kunder trafikimit;
- Harmonizimi i legjislacionit maqedon me standardet e BE-se.

QENDRA PER INICIATIVA QYTETARE (CCI) eshte organizate apartiate joprofitabile e themeluar me 24 maj 1997 ne Prilep ne Maqedoni. Qellimet primare te CCI-se jane te ndihmoje zhvillimin e demokracise dhe shoqerise civile ne Maqedoni, te involvoje qytetaret ne arsimim dhe te perparoj ndryshimet pozitive ne komunitetin dhe vendin e tyre.

VIZIONI YNE

Te zhvillojme shoqerine civile ne Maqedoni, te ndihmojme procesin e demokratizimit dhe te permiresojme rendin shoqeror ne vend.

MISIONI YNE

Qendra per Iniciativa Qytetare si organizate joqeveritare dhe joprofitabile vepron ne sferen e krijimit te shoqerise civile. Permes arsimimit te qytetareve dhe veprimit te drejtperdrejte drejt subjekteve te autorizuar ne Republikën e Maqedonise dhe Bashkesise Nderkombetare, organizata moton qytetaret te marrin pjese ne proceset demokratike.

QELIMI YNE I FUNDIT

Qellimi i fundit i CCI-se eshte qe te gjithe qytetaret te kene te drejta te barabarta, te jene te involvuar ne proceset vendim-marrrese dhe te kene qasje te barabarte ne arsimim.

LOBI I GRAVE MAQEDONE eshte grup per te ushtruar presion ne institucione.

Ky qellim arrihet permes:

- Permiresimit te legjislacionit dhe implementimit te tij ne drejtim te sigurimit te te drejtave te grave.
- Krijimit dhe implementimit te strategjise zhvilluese te makinerise kombetare gjinore.
- Provokimit dhe organizimit te kampanjave dhe aktiviteteve per mbrojtjen e te drejtave te grave ne fusha te ndryshme.

Rezultatet e arritura

Deri ne vitin 2000 numri i grave keshilltare ishte 5,5% dhe numri i grave kryetare komunash ishte 0%. Ne zgjedhjet lokale te vitit 2000, u zgjodhen 8,4% gra keshilltare dhe 2,4% gra kryetare komunash. Ne vitin 2005, u zgjodhen 22,7% gra keshilltare dhe 3,5% gra kryetare komunash.

- Britja e numrit te grave ne parlamentin e Republikës se Maqedonise

Ne zgjedhjet e vitit 1998, u zgjodhen 7,5% gra, ky numer eshte rritur me kampanjen ne vitin 2002 me 20,8% gra te zgjedhura ne parlament.

INICIATIVA QYTETARE E GRAVE - KLEA nga Manastiri u themelua ne mars te vitit 2001 me iniciativen e STAR LEARNING NETWORK, ne menyre qe te ngrise vetedijen e opinionit per ceshitetet e barazise gjinore, forcimit te grave permes rritjes se vetebesimit te tyre, vetedijes se tyre dhe nevojës per rritjen e pjesemarrjes ne rrymat kryesore te shoqerise. Me 1.12.2001, filloi me aktivitetet e projekteve qellimi kryesor i te cilave ishte forcimi ekonomik i grave. Interesimi i rritur per aktivitetet dhe anetaresimi i rritur si edhe nevoja per zgjerimin e aktiviteteve me pjesemarrjen e donatoreve te tjere ne maj te vitit 2002 kishte imponuar nevojën per regjistrimin e nje shoqate te qytetareve me organet e veta.

Partneri rajonal ne Kosove - Keshilli per Mbrojtjen e te Drejtave e te Lirive te Njeriut

Roli i Shoqerise Civile ne implementimin e Standardeve

Plani i implementimit te Standardeve per Kosoven, i miratuar ne vitin 2004, Shoqerise Civile i jap nje rol mjaft te rëndesishem ne tere kete proces.

Standardet per Kosoven pershkruajne nje Kosove ne te cilen institucionet publike jane perfaqesueset e demokracike, ku sundimi i ligjit eshte efikas dhe respektohet dhe ne te cilin kane qasje te gjithe, ku te gjithe te zhvendosurit te jene te lire ta bejne kete pa u penguar, kercenuar e frikesuar; ku te gjithe individet, pavaresisht nga perkatesia e tyre etnike, politike a fetare mund te udhetojne e punojne te sigurt dhe te perdorin gjuhete e tyre gjithkund dhe ne secilin institucion te Kosoves, ku ka kornize per nje ekonomi tregu funksionale dhe ku Trupa e Mbrojtjes se Kosoves vepron vetem perberenda mandatit te saj.

Per me teper standardet pershkruajne nje Kosove ne te cilen Prishtina merr pjese ne dialogun e suksesshem me Beogradin dhe ku Kosova ka marredhenie te qendrushme e paqesore me te gjitha fqinjat e saj ne rajon.

Standardet parashohin krijimin e nje Kosove stabile e demokracike, e cila i afrohet standardeve evropiane.

Nga shoqeria civile pritet qe te luaj nje rol determinues ne arrijten e standardeve te pergjithshme per Kosoven. Sidoqofte, ngjarjet qe ndodhen tash rishtazi me 17-19 mars duket se jane tregues se perpjekjet e te gjitha paleve institucionale dhe atyre te shoqerise civile ne shoqerine e Kosoves drejt krijimit te tolerances dhe respektit ndermjet bashkesive duhet te intensifikohen. Kontributi aktiv i Shoqerise Civile per ndertimin e mirebesimit ne mes te gjitha bashkesive

eshte me rëndesi per themelimin e demokracise ne Kosove dhe per qendrushmerine e institucioneve te saj.

Roli i Shoqerise Civile ne implementimin e standardeve per Kosoven, pra eshte e nje rëndesie te vecante jo vetem ne rolin e monitoruesit, por edhe ne rolin e drejtperdrejte te zbatimit te tyre ne praktike.

Nje numer i organizatave te shoqerise civile, mandati i te cilave e lejon te qenit e tyre pjese e trupave qeveritare, pra me kete rast edhe pjese e trupave qeveritare per implementimin e standardeve, tashme kane dhene dhe po japin kontribut te cmueshem ne shume sfera, duke qene pjese perberese e grupeve. Roli i tyre sidomos eshte i pakontestueshem ne permbushjen e standardit te pare "Funksionimi i institucioneve demokratike"; te standardit te dyte "Sundimi i Ligjit" dhe ne Standardin e katert "Kthimi i qendrushem dhe te Drejta e bashkesive dhe pjesetareve te tyre", por ne asnje rast nuk duhet anashkaluar edhe rolin ne implementimin e standardeve te tjera.

Roli i Shoqerise Civile ne implementimin e standardit te pare eshte i dukshem dhe i nje rëndesie te vecante. Pjese te shoqerise civile, te organizuara ne Rrjete dhe Koalicione jane angazhuar drejtperdrejte per krijimin e institucioneve funksionale dhe demokracike. Ne kete kontest, roli i Koalicioneve "Reforma" ne reformimin e sistemit zgjedhor ne Kosove, ka bere qe shoqeria civile ne Kosove te jete pjese perberese e ndertimit te institucioneve demokratike. Ne kete kuader Rrjete te ndryshme te Organizatave Joqeveritare, sidomos ne nivelin lokal, me monitorimin e punes se institu-

cioneve te zgjedhura, ka ndikuar ne rritjen e efikasitetit dhe te ndertimit te demokracise brenda vet institucioneve te zgjedhura. Forma e tille e monitorimit te zyrtareve te zgjedhur ka ndikuar qe zyrtaret te jene me te pergjegjshem karshi kerkesave dhe interesave te publikut, sikurse edhe kane ndikuar ne ndertimin e lidhjeve institucion-qytetare.

Nje rol te vecante ne implementimin e standardeve per Kosoven po jap edhe Rrjeti i Grave te Kosoves, angazhimet e se ciles kane bere qe ne shume fusha te rritet prania e shoqerise civile. Angazhimi i drejtperdrejte i ketij Rrjeti, sidomos ne implementimin e standardeve ka bere qe roli i shoqerise civile te forcohet ne pergjithesi dhe te kete nje rol me aktiv.

Angazhimi i shume organizatave te shoqerise ne krijimin e parakushteve per kthim si dhe ne ndertimin e dialogut ndereunik ka qene nje nder aktivitetet me te suksesshme te shoqerise civile ne pergjithesi dhe, ne kete kontest duhet cmuar lart rolin qe shoqeria civile ka luajtur dhe po luan ne ndertimin e tolerances dhe mirebesimit mes komuniteteve ne Kosove.

Roli i shoqerise civile sidomos ne fazat te cilat po i kalon Kosova dhe shoqeria kosovare ne pergjithesi, do te jete i pamohueshem, jo vetem ne aspektin e monitoruesit, por edhe te angazhimit te drejtperdrejte, permes formave te ndryshme, ne ndertimin e institucioneve demokratike e transparente dhe funksionale.

CDO RRJET QE DESHIRON TE PERFSHIHET NE BAZEN E TE DHENAVE TE RRJETEVE TE ORGANIZATAVE TE SHOQERISE CIVILE MUND TE VIZITOJ ADRESEN www.hhdn.org.yu ; www.hhdn.org , TE SHKARKOJE PYETESORIN DHE TE DERGOJE FORMULARIN E PLOTESUAR NE office@epserbia.kg.co.yu

Partneri rajonal ne Serbi: Qendra edukative - Leskovc

Roli i te rinjve ne forcimin e sektorit te shoqerise civile ne Serbi

Te rinjte (18-27) perbejne 18.8% te popullsis se Serbise. Margjinalizimi i nevojave dhe problemeve te tyre eshte i shpeshte.

Ky sektor nuk dallon shume prej sektoreve te tjere civile ne Serbi. Duke e analizuar gjendjen aktuale te organizatave rinore mund te konstatojme se keto organizata jane shume entuziaste shkaku i natyres se tyre. Mirepo, ato ende ndodhen ne nje faze te hershme te zhvillimit. Strategjia dhe aftesite planifikuese te organizatave dhe rrjeteve te pavarura nuk eshte shume e mire edhe pse ka progres krahasuar me periudhen paraprake.

Hulumtimi qe eshte bere nga rrjeti me i madh rinor "Demokratska omladina" (i cili funksionon ne kuader te partise demokratike) tregon sa eshte e njohur puna e organizatave te shoqerise civile - organizatave rinore qe merren me te rinjte. Puna e te rinjve ne nivel lokal njihet nga nje numer i vogel te rinjsh dhe ate permes organizimit te ngjarjeve sportive.

Orientimi pro-evropian eshte karakteristik per rrjetet e te rinjve. Organizatat rinore dallohen qenesisht prej organizatave te tjera me aktivizimin e tyre ne procese dhe fushata per integrimin ne trendet evropiane.

Keto aktivite shpesh realizohen duke luftuar paragjykimet dhe lloje te ndryshme te diskriminimit si parapergatitje per te adoptuar sistemin evropian te vlerave.

Pos punes ne drejtim te integrimve evropiane, rrjetet dhe organizatat rinore jane te perkushtuara ne realizimin e programeve me komponente kulturore, sportive, informative, shkencore dhe edukative me qellim te krijimit te platformave te reja te civilizimit, zhvillimi i nje shoqerije te re civile e cila eshte me racionale dhe e shendoshe se ajo paraprake. Shoqeria paraprake ka qene e ngarkuar me tendenca revanshiste.

Ne vitin 2005, rrjete te ndryshme rinore ne Serbi filluan te punojne intenzivisht ne zhvillimin e komunikimit ne mes te rinise ne Serbi dhe Mal te Zi me rinine ne rajon; ne ringjalljen e komunikimit mes rinise nga ish republikat jugosllave dhe emigranteve nga ky rajon qe jetojne ne vende te tjera. Ne fokusin e organizatave te reja dhe me perspektive eshte edhe luftimi i paragjykimave etnike dhe thyerja e barrierave te krijuara gjate luftes se fundit dhe periudhes se konfliktit ne rajon, shkembimi i përvojave me rinine e ish republikave jugosllave si dhe me rinine boterore (psh. Organizata e Rinise Ballkanike).

Rrjetet rinore jane te orientuara edhe kah mbrojtja dhe permiresimi i shendetit mendor te te rinjve dhe femijeve. Rrjetet rinore po luftojne per krijimin e mundesive per fitimin e aftesive dhe njohurive te reja per te rinjte, por ne te njejten kohe qellimi i tyre eshte t'u mundesojne te rinjve te shijojne avantazhet dhe sidat e jetes se perbashket ne shoqeri te shendosha dhe me

demokratike si dhe inkurajimi dhe perkrahja per krijimin e raporteve te mira me komunitetin lokal.

Ekzistojne shoqata te cilat jane te perbera nga te rinje me profile te caktuara arsimore (sic eshte ELSA - Shoqata e Studenteve Evropiane te Drejtessise - dega ne Serbi dhe Mal te Zi). Nje prej detyrave qe keta te rinj ia kane parashtruar vetes eshte permiresimi i njohurive mbi kultura te ndryshme dhe sisteme ligjore, ne frymen e dialogut analitik dhe bashkepunimit shkencor me studentet e drejtessise. Keto organizata jane thellesisht te perkushtuara per permiresimin e arsimimit profesional te studenteve te drejtessise, ngritjen e etikes profesionale dhe pergjegjessise se juristeve te ardhshem, stimulimin e studenteve te drejtessise per t'u sjellur dhe per te punuar per te miren e shoqerise; zhvillimin e përvojave profesionale ne sisteme nderkombetare te drejtessise, te gjitha keto me qellim te harmonizimit te kultures profesionale me standardet evropiane.

Perpos punes ne rrjete ne vend, te rinjte po organizohen ne rrjete edhe per te perkrahur te rinjte jashte vendit, vecanerisht studentet ne diaspore. Ata po punojne ne krijimin e rrjeteve nderkombetare, mbrojtjen e te drejteve te studenteve (te drejtesise per votuar, punuar, kryer shërbimin ushtarak) si dhe mbrojtjen e tyre ne vendet ku studiojne. Ky lloj i organizatave apo rrjeteve punon ne ngritjen e reputacionit te serbeve ne bote, per te perkrahur procesin e demokratizimit ne vend per te krijuar kushte per t'i ndalur te rinjte qe te ikin nga vendi dhe per t'i kthyer ata te cilet tashme kane shkuar, bashkimi i njerezve ne diaspore rreth nje platforme te perbashket per ta bere Serbine nje vend modern, te forte dhe demokratik, te riintegruar plotesisht ne bashkesine nderkombetare; permiresimi i standardit te studenteve (zvogelimi i taksave administrative per studente, etj.).

Koalicioni i te rinjve te Serbise eshte nje prej rrjeteve te rrala qe eshte i kycur ne organizimin e politikave afatgjate per te rinjte. Ne vazhdim do ta paraqesim kete rrjet te organizatave:

Koalicioni i te rinjve te Serbise eshte nje rrjet joformal i perberere nga 7 organizata rinore dhe organizata qe punojne me te rinjte (Unioni Studentor i Serbise, Rinia e JAZAS-it, Hulumtuesit e Rinje, Vezhguesit Serbe, Qendra Informative, Keshilli Rinor i Vojvodines dhe Iniciativat Publike). Nje prej prioriteteve eshte zhvillimi i organizatave rinore ne Serbi dhe pranimi i te rinjve si grup me rëndesi ne te gjitha nivelet.

Qellimi i organizatave rinore te mbledhura ne Koalicionin e te rinjve te Serbise eshte zgjidhja e problemeve te te rinjve dhe krijimi i nje politike afatgjate e cila do t'i kenaqte interesat e te rinjve ne Serbi. Zgjidhja e problemeve eshte e mundshme vetem permes dialogut dhe veprimit te perbashket te organizatave

rinore ne Serbi si dhe iniciativave lokale rinore, organizatave rinore ne nivelin lokal dhe organizatave te cilat kujdesen per te rinjte.

Koalicioni i te rinjve te Serbise ka nisur nje fushate afatgjate lobimi e cila ka per qellim te ngrise ceshnje te cilat i prekupojne te rinjte dhe e cila do te perfshije te gjitha faktoret relevante qe mund te ndihmojne ne permiresimin e pozites se te rinjve. Kjo fushate do te perfshije 13 qytete te Serbise (Subotica, Sombor, Becej, Novi Sad, Beograd, Valeve, Zajecar, Kragujevc, Vranje, Panceve, Pozharevc, Kraleve dhe Kikinde). Qellimi i saj eshte:

- " Te ngrise vetedijen per pozitën e te rinjve
- " Te inicioje formimin e nje trupi i cili do te perkrahët financiarisht dhe materialisht nga qeveria
- " Te krijojë nje strategji e cila do te jete rezultat i bashkepunimit te organizatave rinore, qeverise dhe shoqerise civile

Cikli i pare i aktiviteve:

1. Formimi i koalicioneve te organizatave rinore
2. Ndertimi i kapaciteteve te organizatave rinore dhe forcimi i tyre permes trajnimeve "Politikat rinore dhe procesi i lobimit"
3. Inicimi dhe implementimi i nje fushate lokale te lobimit

Fushatat lokale te lobimit kane pasur per qellim te ndihmojne krijimin e strategjise lokale, te krijojne nje trup komunal per rinine dhe te sigurojne perkrahje financiare, te caktojne takime me faktoret relevante, publikimi i materialeve promovuese, mbajtja e tribunave, transmetimet ne radio dhe TV, dhe organizimi i tryezave te rumbullaketa.

Varesisht prej problemeve, koalicionet lokale do te iniciojne dhe implementojne fushata te cilat do te perkrahin me nje fushate mediale.

Fushata ne nivel kombetar ka per qellim krijimin e nje trupi funksional ne kuader te qeverise se Serbise i cili do te merret me ceshnje te rinise. Ky trup se bashku me iniciativat lokale te rinise do te punoje ne krijimin e nje strategjie te re kombetare. Kjo strategji do ta definoje raportin e administrates shteterore ndaj rinise, strategjine shteterore per te rinjte dhe qellimet afatgjate te politikave rinore ne Serbi.

Koalicioni ka plane per ta organizuar nje konference ku do te mblidheshin te gjitha koalicionet lokale te te rinjve si dhe zyrtare shteterore me crast do te iniciohej pergatitja e nje propozimi per planin aksional ne fund te vitit.

Si perfundim i kesaj qe u tha me larte eshte se rinia ne Serbi jep kontribut te cmuar per zhvillimin e shoqerise civile permes ideve te reja si dhe veprimeve ne drejtim te krijimit te nje shoqerije me te mire civile ne Serbi.

CARDS "Ndertimi i kapaciteteve rajonale te organizatave te shoqerise civile ne Serbi, Kosove dhe IRJ e Maqedonise"

Identifikim i rrjeteve formale dhe joformale - Krijimi i bazes se te dhenave: Serbi, Kosove dhe IRJ e Maqedonise

Sic kemi paralajmëruar ne buletin numer nje, aktiviteti i pare i projektit ishte identifikimi i rrjeteve formale dhe joformale ne Serbi, Kosove dhe Maqedoni. Pyetesori u perpliu nga EP ne konsultim me partneret rajonale, te cilet ishin pergjegjes per te vleresuar rrjetet ne rajonet e tyre. Ne baze te materialeve te mbledhura nje baze e te dhenave mbi rrjetet formale dhe joformale eshte krijuar. Kjo baze e te dhenave e cila mund te shihet ne web faqen e programit www.hhdn.org.yu perfshin 51 rrjete te organizatave te shoqerise civile dhe do te azhurnohet vazhdimisht. Qasja ne informatat e kesaj baze te te dhenave eshte e lire dhe transparente.

Aktualisht, baze e te dhenave perfshin 19 rrjete te organizatave te shoqerise civile nga Serbia, 11 nga Kosova dhe 21 nga Maqedonia. Te gjitha rrjetet formale dhe joformale te perfshira ne bazen e te dhenave jane klasifikuar ne disa kategori varesisht prej veprimtarise se tyre: Zhvillimi dhe ndertimi i kapaciteteve (7 rrjete), Te drejtat e njeriut dhe de-

mokracia (12), Aleanca te qyteteve dhe komunave (3), Avokimi, legjislacioni dhe politikat publike (1), Ndertimi i paqes (1), Arsimimi dhe hulumtimi (3), Humanitare dhe socio humanitare (4), Personat e zhvendosur dhe refugjatet (2), Romet (2), Grate (11), Te rinjte dhe studentet (2), Kultura dhe Arti (1), Profesionistet dhe specialistet (2).

Baza e te dhenave siguron nje pasqyre te qarte mbi rrjetet e organizatave te shoqerise civile dhe kapacitetet ne regionet perkatese: informata per kontakt, informata formale - statusi ligjor, struktura, shtrirja gjeografike, misioni, qellimet, grupet e interesit, sektori, komponentet e programit, anetaret e rrjetit dhe pjesemarrja ne rrjete te tjera, partneret e rrjetit, donatoret, ekzistenca e planit strategjik te rrjetit dhe kapacitetet e rrjetit - resurset, projektet, rezultatet, analiza swot e rrjetit si dhe informata te tjera relevante.

Rrjetet e identifikuar ftohen qe te marrin pjese aktive ne aktivitetet e projektit si dhe t'u asistojne partnerëve rajono-

ne ne implementimin e projektit dhe te iniciojne bashkepunim rajonal. Aktivitete per ndertimin e kapaciteteve jane planifikuar dhe organizuar ne menyre specifike per rrjetet e organizatave te shoqerise civile. Ne baze te informatave te siguruar nga rrjetet e organizatave te shoqerise civile ato qe do te perforconin kapacitetet e rrjeteve te organizatave te shoqerise civile jane: Planifikimi strategjik, Menaxhimi i projektit, Mbledhja e fondeve dhe menaxhimi financiar, Marketingu dhe marredheniet me publikun, Puna ne rrjet, Ndertimi i partneritetit, Ndertimi i ekepeve, Avokimi dhe Lobimi.

Identifikimi i rrjeteve formale dhe joformale ne Serbi, Kosove dhe Maqedoni do te vazhdohet ne muajt ne vijim. Ne besojme se numri i rrjeteve te perfshira ne bazen e te dhenave do te shtohet ne menyre te ndjeshme (opinioni do te informohet per kete).

Regionalni partneri u BJR Makedoniji: Institut za sociološka i političko-pravna istraživanja, Skoplje & NVO Skopska asocijacija ujedinjenih nacija, Skoplje

Misija, ciljevi i aktivnosti civilnog sektora u BJR Makedoniji

1. Sistem lokalne samouprave u BJR Makedoniji - vis a vis sa NVO sektorom

Podatak iz studije o vezi između NVO sektora i lokalne samouprave u Republici Makedoniji, sprovedene 1999. godine, uključuje reprezentativni primerak opština širom Republike Makedonije.

Naziv projekta: Funkcionisanje sistema lokalne samouprave u Republici Makedoniji

Projekt Menadžer: Dr. Ilija Todorovski (Institut za sociološka i političko-pravna istraživanja, Skoplje)

U ovom delu studije o lokalnoj samoupravi Republike Makedonije, autor obraća pažnju na dimenziju koja je od skora postala sve više ugrađena u svakodnevni život građana i postaje aktivni učesnik u rešavanju različitih tekućih problema, a ova dimezija je NVO sektor. Autor prvenstveno predstavlja rezultate koji se odnose na ovu dimeziju a koji su dobijeni kroz javno mišljenje a kasnije podeli sa čitaocem odgovore iz intervjua sa Gradonačelnicima opština koji su uključeni u primerak studije koja se takođe odnosi na pitanja NVOa.

1.1. Mišljenje građana o NVO sektoru

Studija je pokušala da otkrije da li postoji volja i inicijativa građana da se udruže sa drugim sugrađanima u cilju zajedničkog rešavanja određenih postojećih problema koji su im od značaja za životno okruženje. U opštim okvirima, 35% ispitanih odgovorilo je da nisu zainteresovani za udruživanje u ovakvu vrstu organizacija radi ostvarivanja određenih ciljeva ili interesa koji su u vezi sa njihovim životnim okruženjem. Trećina ispitanih uopšte nisu znali kako da odgovore na ovo pitanje, što znači da nisu

imali jasnu sliku o tome šta bi ovaj zanimljiv tip organizacija mogao da znači. Ostatak koji je odgovorio "da" izlistao je sledeće kao prioritete probleme zbog kojih bi se udružili: vodo-snažbevanje (9%); izgradnja ulica i puteva (6,5%); kanalizacioni sistem (5,3%); osnovne škole (3%). Zatim slede oblasti kao što su higijena i okolina, zdravstveni centri i ostale različite potrebe.

U odnosu na pitanje jesu li ispitanici samoinicijativno probali da sarađuju sa organima lokalne samouprave u cilju realizovanja određene inicijative, 68% od ukupnog broja ispitanih ponovilo je da nisu bili zainteresovani ili nisu znali šta znači termin "NVO"; 19% odgovorilo je da nisu probali da sarađuju sa organima lokalne samouprave u cilju realizovanja određene inicijative, dok je preostala manjina - 13% ispitanih - probala da komunicira sa lokalnom samoupravom o problemima uključujući vodo-snažbevanje, ulice i puteve, izgradnju osnovnih škola, higijenu i okolinu. Samo 1% onih koji su probali uspeši su da praktično realizuju svoju inicijativu.

1.2. Stav Gradonačelnika prema NVO sektoru

Gradonačelnici koji su bili intervjuisani uglavnom su odgovarali kako su sarađivali sa NVO koje su postojale u opštinama za vreme njihovih mandata. Ova saradnja bila je raznolika, krećući se od obezbeđivanja prostora za NVO, do humanitarnih inicijativa tokom izbegličkih kriza, saradnje sa organizacijama za zaštitu okoline i alpinističkim organizacijama, za razvoj seoskog turizma, podrške asocijacijama individualnih proizvođača,

proizvodnja eko-hrane itd. U pojedinim opštinama, gradonačelnici su osnovali NVO koje se bave komunalnim i humanitarnim problemima opštine. U drugim slučajevima, same opštine su partneri domaćim ili inostranim NVO u implementaciji projekata na njihovoj teritoriji.

Glavni utisak autora je da su gradonačelnici učestvovali u aktivnostima u kojima su uključene NVO, ali više kao podrška određenim inicijativama nego kao kreatori ideja. Naime, u odnosu na pitanje da li je bilo slučajeva da su sami gradonačelnici pozivali na saradnju određene NVO na njihovom području a da NVO nisu odgovorile na poziv - samo je jedna opština od uključenih u primerak pokušala da ostvari samostalnu inicijativu, dok su svi ostali zauzeli pasivan stav, ili uopšte nisu pokušali da pokažu inicijativu za saradnju. Baš ovi odgovori, prema autoru, jasno pokazuju da u budućnosti treba više raditi na popularizaciji mogućnosti i potencijala NVO sektora, što bi moglo dati izvanredne rezultate u direktonj saradnji sa lokalnim vlastima. Čini se da ovaj potencijal nije ni dobro poznat ni dobro iskorišćen i istovremeno izgleda da ljudi nisu toga svesni.

(Autor: Dr. Nataša Gaber-Damjanovska,
Institut za sociološko i političko-pravno istraživanje,
Skoplje)

2. Kritički pogled na misiju, ciljeve i aktivnosti NVO

Situacija u civilnom sektoru u BJR Makedoniji

Lokalne NVO se još uvek suočavaju sa unutrašnjim slabostima i problemima kada je reč o dobrim i profesionalnim kadrom. Ljudi u NVO sektoru su uglavnom mladi profesionalci koji svoje iskustvo grade kroz projekte i programe koje vode u okviru NVO. Brzo se obučavaju i odlaze isto tako, dok sektor nanovo izgrađuje svoje kapacitete. Samo je nekoliko NVO koje su uspele da obezbede sredstva i ostale resurse na duže vreme i da zadrže iskusni i profesionalni kadar. U prilog tome, ima mnogo preklapanja ljudi koji rade istovremeno u vladinim agencijama i nevladinim organizacijama, sa pojedincima koji čak rade na tri različita mesta, uključujući profitni sektor ili lokalnu samoupravu. Dobro je što ova pojava nije masivna i što nema uticaja na opstanak NVO sektora. Ovakvi ljudi uključeni su u NVO sektor iz hobija ili rekreacije ili imajući u vidu našu iscrpljenu ekonomiju te na ovaj način zarađuju dodatni novac kako bi preživeli. Kada bi uzeli u obzir da su njihovi "dodatni honorari" objektivno niski, može se zaključiti da su ti ljudi istovremeno veliki entuzijasti i volonteri u NVO sektoru. Najvažnije je da oni objektivno posvete deo svog vremena radu na "projektima, što rezultira time da sektor ne radi punim kapacitetima. Uvek postoji kasnije, ali to bude samo u "slobodno vreme.

Praktično, tokom poslednjih skoro 15 godina, od kako je prva NVO u zemlji registrovana, mi danas imamo oko 6000 registrovanih NVO. Uprkos ovoj cifri, mali je procenat NVO koji je fokusiran na jedno pitanje, što je adekvatno uklopljeno i što je razvilo organizacije koje se sastoje od odeljenja u istoj oblasti (bilo da je reč o trgovini ljudima ili

pitanjima ravnopravnosti polova ili socijalnim službama itd.).

Očigledno je da svi uslovi za brzi razvoj i ekspanziju nisu stvoreni. Uvažavajući tu činjenicu, vladina politika trebalo bi da da svoj doprinos. Ako ništa više, Vlada je trebalo da prepozna NVO mnogo godina ranije kao dodatnog pružaoca usluga građanima, koje ona sama ne može pružiti kroz svoje institucije i agencije.

Uprkos svemu, najuporniji su ostali u sektoru dugo vremena. Kao rezultat toga, NVO su iskusile ekspanziju poslednjih 5-6 godina. Broj takvih organizacija kreće se između 200 do 500 organizacija, što nije zanemarljiva cifra. Ove organizacije prošle su dugi težak i mučan put da bi dokazale svoju odlučnost i dokazale su je i dokazivače je u vremenu koje će doći. Veliki broj građana već zna kojoj će se NVO obratiti za specifičnu vrstu pomoći. To znači da postoje organizacije koje su se profesionalno profilisale i uspele da obaveste širu javnost o sebi i svom delovanju.

Ukoliko pogledamo unazad svih ovih godina, uspele se u pružanju usluga u mnogim oblastima. U oblasti odnosa među polovima i trgovine ljudima: ima mnogo SOS telefona za konsultacije i brze usluge; službe za pravnu pomoć; skloništa za zbrinjavanje ljudi su otvorena; respektivno zakonodavstvo revidirano je kroz nesebičnu saradnju između NVO i vladinih struktura odgovornih za ta pitanja itd. Same NVO shvatile su potrebu za međusobnom pomoći i saradnji i razvile su združene mreže. NVO su takođe razvile i međusobne mentorske veze, gde oni iskusniji podržavaju druge kao svoje partnere pa se shod-

no tome zajedno obraćaju vladinim službama i agencijama. Ranije se nije moglo zamisliti da predstavnik jedne NVO učestvuje u radu neke vladine komisije, ili da priprema zajedno sa vladinim agencijama nacionalnu strategiju ili akcioni plan za razvoj. Sada je to postala stvarnost. Slični procesi desili su se i dešavaju se u odnosu na obezbeđivanje usluga ljudima sa specijalnim potrebama, marginalizovanim ljudima i ostalim manje privilegovanim grupama kao što su Romi, ovisnici o drogama/psihotičnih supstanci, HIV pozitivni ili pacijenti koji boluju od AIDS-a itd.

NVO bi trebalo da nastave sa izgradnjom na jedan motivisajući način odnosa sa medijima jer je to jedini način za uspeh u izgradnji svog dobrog imidža u javnosti i u dokazivanju i demonstraciji šta ustvari rade i koliko uspešno.

Još jedna veoma važna činjenica - NVO se suočavaju sa zadatkom razvoja saradnje i koordinacije usluga sa jedinicama lokalne samouprave u zajednici iz koje dolaze i u kojoj rade. Ovo bi trebalo posebno naglasiti s obzirom da će model pružanja usluga biti smanjen na lokalni nivo procesom decentralizacije. Zbog toga, trebalo bi postaviti standarde za usluge koji bi bili odgovarajući kome drugom ako ne građanima u lokalnoj zajednici. Ovo se odnosi na skoro sve vrste usluga uključujući edukaciju (i formalnu i neformalnu), zdravstvene usluge, usluge socijalne zaštite, komunalne službe itd.

Gordana Stefkovska - Veljanovska Program kordinator
Centar za institucionalni razvoj (CID)

3. Pojedine NVO govore o svojoj misiji, ciljevima i aktivnostima

CENTAR ZA INSTITUCIONALNI RAZVOJ (CIRA) je nezavisna, nevladina organizacija osnovana od strane lokalnog personala Instituta za održive zajednice (ISC) u Makedoniji septembra 2003. godine.

Misija Centra za institucionalni razvoj je jačanje kapaciteta civilnog društva i lokalnih zajednica za postizanje stvarnih promena u zajednici. CIR nastoji da ostvari ciljeve kroz učešće javnosti, javno zagovaranje, jačanjem kapaciteta, promocijom uloge i saradnje između ključnih organizacija civilnog društva i ostalih interesnih grupa kao i promocijom inicijativa za razvoj zajednice.

CIR poseduje odgovarajuće logističke i tehničke kapacitete i za preko 25 različitih trening modula; urađeni su priručnici i različiti štampani materijali. CIR poseduje funkcionalni i totalno opremljen trening i konferencijski kapacitet u prostorijama smeštenim u samom centru Skoplja.

25 trening modula koje nudi CIR su prostrani i odnose se na sve aspekte dobrog menadžmenta i liderstva bilo kog entiteta - organizacija civilnog društva, vladina institucija, privatni sektor ili pojedinac.

MAKEDONSKA ASOCIJACIJA ŽENA PRAVNIKA - TEMIS, Skoplje je nevladina, nepolitična asocijacija osnovana 17. aprila 2002. godine sa osnovnim ciljem: profesionalna obuka i razmena iskustava za poboljšanje statusa žena u socijalnom i političkom životu.

Misija: Našim radom želimo da generišemo individualnu i javnu svest koja dovodi do podrške našim projektima i

programima čiji je cilj dostizanje poboljšanja položaja žena i rodnu ravnopravnost.

Ciljevi: Zaštita ljudskih prava, poboljšanje položaja žena u socijalnom i političkom životu, eliminacija svih oblika nasilja nad ženama, reforma zakonodavstva protiv trgovine ljudima, harmonizacija Makedonskog zakonodavstva sa EU standardima.

CENTAR ZA CIVILNU INICIJATIVU (CCI) je nestrukturalna, neprofitna organizacija osnovana 24. maja 1997. godine u Prilepu, u Republici Makedoniji. Osnovni cilj CCI-a je facilitiranje razvoja demokratije i civilnog društva u Makedoniji, uključivanje građana u edukaciju i promocija pozitivnih promena u zajednici i zemlji.

NAŠA VIZIJA: Razviti civilno društvo u Makedoniji, facilitirati proces demokratizacije i poboljšati socijalni red u zemlji.

NAŠA MISIJA: Centar za civilnu inicijativu kao nevladina, neprofitna organizacija, deluje u sferi kreiranja civilnog društva. Kroz edukaciju građana i direktnu akciju usmerenu na odgovorne subjekte u Republici Makedoniji i Međunarodnu zajednicu, organizacija motivise građane da participiraju u demokratskim procesima.

KRAJNI CIJLJ: Krajnji cilj CCI-a je da svi građani imaju jednaka ljudska prava, da su uključeni u procese odlučivanja i imaju jednak pristup obrazovanju.

MAKEDONSKI ŽENSKI LOBI je grupa za vršenje pri-

tiska na institucije.

Ovaj cilj ostvaruje se kroz:

- unapređenje zakonodavstva i njegove primene u pravcu obezbeđivanja ženskih prava;
- kreiranje i primena nacionalne strategije za razvoj rodne mašinerije;
- iniciranje i organizovanje kampanja i aktivnosti za zaštitu ženskih prava u različitim oblastima

Postignuti rezultati:

- Do 2000. godine broj žena - poslanika bio je 5,5 %, a gradonačelnica 0%. Na lokalnim izborima 2000. godine izabrano je 8,4% odbornica i 2,4% gradonačelnica. 2005. godine izabrano je 22, 7% odbornica i 3, 5% gradonačelnica.

- Povećanje broja žena u Parlamentu Republike Makedonije. Na izborima 1998. godine izabrano je 7,5 % žena, ovaj broj povećan je kampanjom iz 2002. godine na 20,8% izabranih žena u Parlamentu.

Lokalna lobi grupa ima za ciljeve da promovise aktivnosti na lokalnom nivou, da vrši pritisak, lobira i javno zagovara na lokalnom nivou u okviru lokalne samouprave.

ŽENSKA CIVILNA INICIJATIVA - KLEA iz Bitolja formirana je u martu 2001. godine. Na inicijativu "STAR LEARNING" Mreže, sa ciljem podizanja svesti javnosti za pitanja rodne ravnopravnosti, jačanje žena kroz povećanje njihovog samopoštovanja, samosvesti i potrebe za povećanim učešćem u glavnim socijalnim kretanjima.

Regionalni partner na Kosovu: NVO Savet za odbranu ljudskih prava i sloboda, Priština:

Uloga civilnog društva u implementaciji "Standarda za Kosovo"

Plan za implementaciju standarda, usvojen 2004. godine, ima veoma važnu ulogu u okviru civilnog društva.

"Standardi za Kosovo" opisuju društvo gde su javne institucije reprezentativne i demokratske, gde je vladavina zakona efektivna, poštovana i dostupna za sve, gde ona privremeno raseljena lica koja žele da se vrate jesu slobodna i u stanju da se vrate na Kosovo bez prepreka, pretnji ili zastrašivanja, gde svi pojedinci bez obzira na njihovo etničko poreklo, mogu putovati i raditi bezbedno i koristiti njihov jezik ma gde i u ma kojoj instituciji Kosova, gde je okvir za funkcionisanje tržišne ekonomije na mestu i gde Kosovske zaštitne snage rade striktno unutar svog mandata.

Osim toga, Standardi opisuju Kosovo gde Priština učestvuje u uspešnom dijalogu sa Beogradom i gde Kosovo ima stabilne i miroljubive odnose sa svojim regionalnim susjedima.

Standardi predložavaju kreiranje stabilnog i demokratskog društva, koje se približava Evropskim standardima.

Od civilnog društva se očekuje da igra odlučujuću ulogu u dostizanju standarda za Kosovo. Događaji od 17. do 19. marta 2004. godine, ukazuju da naponi kosovskih institucija i civilnog društva u uspostavljanju među-opštinske

tolerancije, poštovanja i saradnje moraju biti intenzivniji. Aktivan doprinos civilnog društva u izgradnji poverenja među svim zajednicama je bitan za uspostavljanje demokratije na Kosovu i održivosti njegovih institucija.

Prema tome, uloga civilnog društva u implementaciji Standarda za Kosovo je od izuzetne važnosti. Civilno društvo, odvojeno od praćenja implementacije standarda, mora takođe igrati direktnu ulogu u njihovoj implementaciji.

Brojne organizacije civilnog društva su se pridružile vladinim telima za implementaciju Standarda i dale dragocen doprinos u njihovoj implementaciji. Posebno, civilno društvo ima veoma značajnu ulogu u implementaciji sledećih standarda: Funkcionisanje demokratskih institucija, Vladavina prava i "Održivi povratak i prava zajednica i njihovih članova. Pored svega toga, ovo ne umanjuje ulogu civilnog društva u implementaciji drugih standarda.

Uloga civilnog društva u implementaciji prvog standarda je od posebne važnosti. Delovi civilnog društva (organizovani u mreže i koalicije) bili su aktivno uključeni u naporima kreiranja funkcionalnih i demokratskih institucija. Kampanja za uvođenje promena u kosovski izborni sistem (Reformska Koalicija) učinila je civilno društvo jednim aktivnim

učesnikom u naporima izgradnje demokratskih institucija na Kosovu. Aktivnosti različitih NVO mreža u kontrolisanju rada institucija posebno onih koje su na lokalnom nivou vlasti, pomogle su uvećanju njihove efikasnosti i izgradnji demokratije unutar njih. Ove aktivnosti su pomogle uvećanju odgovornosti izabranih zvaničnika kao i izgradnji kontakata između institucija i građana.

Mreža kosovskih žena ima posebnu ulogu u implementaciji standarda. Rad ove mreže u implementaciji Standarda pomogao je jačanju i obezbeđivanju aktivnije uloge civilnog društva.

Aktivnosti za kreiranje preduslova za provratak raseljenih i uspostavljanje među-etničkog dijaloga, koji je bio sproveden od strane različitih organizacija, bile su među najuspešnijim aktivnostima civilnog društva. Unutar ovog konteksta, uloga civilnog društva u izgradnji među-etničke tolerancije na Kosovu mora biti naglašena.

Uloga civilnog društva u tekućim kretanjima na Kosovu ne može biti osporena (ne samo u uslovima praćenja nego i u uslovima direktnog učešća u naporima uspostavljanja demokratskih i transparentnih institucija, koje su servis građana).

Regionalni partner u Srbiji: NVO Edukacioni Centar, Leskovac:

Uloga mladih u jačanju civilnog sektora Srbije

Mladi (18-27 godina) čine 18,8% stanovništva Srbije. Marginalizacija potreba i problema mladih ljudi postao je trend.

Omladinski civilni sektor ne odskače mnogo od proseka civilnog sektora u Srbiji. Analizirajući sadašnje stanje omladinskih organizacija može se zaključiti da ove organizacije zbog svoje prirode odišu entuzijazmom, ali se orga-

nizaciona razvijenost može oceniti kao početno ili rano razvojno stanje. Strategija i planiranje kako kod samostalnih organizacija tako i mreža nije prepoznatljiva ali pomak postoji u odnosu na period do 2000. godine.

Istraživanje koje je sprovedla najrazvijenija i najobimnija omladinska mreža (sa stranačkim predznakom) "Demokratska omladina". Klub demokratske omladine pri Demo-

kratskoj stranci, zapravo pokazuje kako je i u koliko meri prepoznat rad organizacija civilnog društva usmerenih na mlade kao ciljnu grupu. Brigu o mladima na lokalnom nivou na osnovu ovog istraživanja prepoznaje jako mali broj mladih ljudi i uglavnom je prepoznaje kroz organizovanje sportskih događaja.

Omladinske mreže su karakteristične po svojoj izra-

ženj proevropskoj orijentaciji (Aegea). Omladinske organizacije vidno odskakuju na svom aktivizmu u procesima i kampanjama za integraciju zemlje u evropske tokove u odnosu na ostale organizacije. Ove akcije najčešće se odlikavaju kroz borbu protiv predrasuda i diskriminacije svih oblika kao osnovne pripreme za usklađivanje sistema vrednosti sa Evropskim.

Omladinske mreže i organizacije se pored poslova na evrointegrisanju bave i realizacijom programa kulturnog, sportskog, informativnog, naučnog i edukativnog karaktera sa ciljem formiranja novih civilizacijskih preobražaja, stvaranja novog civilnog društva - racionalnijeg i zdravijeg od prethodnog. Prethodno nastalo civilno društvo u okvirju komunističkog režima sa dubokim traumatskim ožiljcima preopterećeno je niskonagonskim impulsima osvete i revanšizma.

Omladina je u Srbiji kroz razne vidove udruživanja u periodu od 2005.godine intenzivno usmerena ka razvoju i uspostavljanju bolje komunikacije među omladinom iz SRJ i naše omladine u dijaspori; uspostavljanje komunikacije između mladih iz bivših republika SFRJ i svih iseljenika u druge zemlje sa ovih područja u proteklih 10 godina. Ublažavanje među-etničkih predrasuda i premošćavanje barijera nastalih u proteklom periodu ratnih sukoba na našim prostorima, razmeni znanja i iskustava sa drugim mladim ljudima iz bivših republika SFRJ, kao i sa raseljenom omladinom po svetu su takodje u fokusu novih i perspektivnih organizacija mladih (možemo navesti primer "Balkansko udruženje mladih").

Pored ovoga omladinske mreže su usmerene ka zaštiti i unapređenju mentalnog zdravlja dece i omladine. Omladinske organizacije se bore za davanje mogućnosti mladima svih uzrasta da steknu nove veštine i znanja; istovremeno cilj im je da mladi iskuse prednosti i izazove zajedničkog življenja u zdravom demokratskom društvu kao i podsticanje i podržavanje stvaranja dobrih i kreativnih odnosa s lokalnom zajednicom.

Primetna su udruživanja kroz obrazovne profile (ELSA - Evropsko udruženje studenata prava - lokalna grupa SCG). Razvijanje saznanja o drugim kulturama i pravnim sistemima kod studenata prava u duhu kritičkog dijaloga i naučne saradnje je jedan od ciljeva koji su mladi postavili pred sebe. Ovakva vrsta organizacija duboko je povećana: unapređenju profesionalne obučenosti studenata prava

i razmišljanja u međunarodnom duhu, jačanju profesionalne etike i odgovornosti budućih pravnika i davanju podrške studentima prava da se ponašaju i rade za dobrobit društva; sticanju poslovnih iskustava u međunarodnim pravnim sistemima, a sve u duhu usklađivanja poslovnih kulture sa Evropskim standardima.

Pored povezivanja unutar države, mladi organizuju i mreže za podršku omladini u inostranstvu, posebno za pružanje podrške studentima u dijaspori. Konstantno rade na međunarodnom povezivanju, druženju i pomaganju našim studentima; zaštiti svih prava studenata (prava glasa, zapošljavanja, regulisanja služenja vojnog roka) kao i zaštiti svih studenata u odnosu na državu u kojoj studiraju. Ovakve omladinske organizacije/mreže se bore za podizanje ugleda našeg naroda i države u svetu; podržavanje procesa demokratizacije naše države kako bi se stvorili uslovi za postepeno smanjivanje "odliva mozgova" i povratak većeg broja mladih ljudi iz inostranstva; okupljanje dijaspore oko zajedničke platforme - stvaranje moderne jake demokratske matice u potpunosti reintegrirane u međunarodnu zajednicu; poboljšanje studentskog standarda (obezbeđivanje troškova za avionski prevoz, smanjenje troškova administrativnih usluga za studente).

U najvećoj meri lako je prepoznatljiva i mreža OCD "Koalicija Mladih Srbije" kao jedna od retkih koja se bavi uređenjem dugoročne politike za mlade. U nastavku ćemo prezentovati ovu mrežu organizacija.

Koalicija mladih Srbije (KMS) je neformalna mreža koja okuplja 7 nacionalnih omladinskih organizacija i organizacija koje se bave mladima: Studentska unija Srbije, Omladina JZAS-a, Mladi istraživači Srbije, Savez izviđača Srbije, Omladinski informativni centar, Omladinski savet Vojvodine i Građanske inicijative. Proces ojačavanja omladinskih organizacija u Srbiji i prepoznavanje mladih kao značajne grupe kako na lokalnom, tako i nacionalnom nivou jeste jedan od prioriteta.

Cilj omladinskih organizacija KMS je rešavanje problema omladine i stvaranje dugoročne politike za mlade koja će odgovoriti potrebama i interesima mladih u Srbiji. Rešavanje problema i odgovaranje na potrebe mladih je moguće jedino kroz dijalog i zajedničku akciju kako nacionalnih omladinskih organizacija u Srbiji, tako i lokalnih omladinskih inicijativa, omladinskih organizacija na lokalnom nivou i organizacija koje se bave mladima.

Koalicija mladih Srbije započela je dugoročnu kampanju zagovaranja odozdo na gore ("bottom-up") koja će se baviti omladinskim pitanjima i koja će uključiti sve relevantne faktore koji mogu uticati na poboljšanje položaja mladih. Kampanja je orjentisana na lokalni nivo, u 13 gradova Srbije (Subotica, Sombor, Bečej, Novi Sad, Beograd, Valjevo, Zaječar, Kragujevac, Vranje, Pančevo, Požarevac, Kraljevo, Kikinda), sa ciljem da se:

- podigne svest javnosti o položaju mladih ljudi;
- inicira formiranje tela za mlade podržanog finansijski i materijalno od strane opštinske vlasti;
- kreira lokalna strategija za mlade koja će biti rezultat saradnje omladinskih organizacija, lokalnih vlasti i građanskog društva.

Prvi ciklus aktivnosti bi bio:

1. Formiranje lokalne koalicije omladinskih organizacija
2. Ojačavanje omladinskih organizacija kroz trening "Omladinska politika i proces javnog zagovaranja"
3. Osmišljavanje i implementacija lokalne kampanje zagovaranja

Lokalne kampanje zagovaranja za formiranje lokalne strategije za mlade, opštinskog tela za mlade i finansijske podrške za omladinske projekte na godišnjem nivou, predviđaju niz sastanaka sa svim relevantnim faktorima, publikovanje promotivnog materijala, tribine, TV i radio emisije, okrugle stolove. Na osnovu prepoznatih lokalnih problema, lokalne koalicije će samostalno osmisliti i implementirati kampanju, koja će biti podržana nacionalnom medijom kampanjom.

Kampanja na nacionalnom nivou ima za cilj formiranje funkcionalnog tela za mlade pri Vladi Republike Srbije koje će zajedno sa lokalnim omladinskim inicijativama krenuti u osmišljavanje nacionalne strategije za mlade, koja bi bila dokument koji određuje odnose državne uprave prema mladima, strategiju države prema mladima i dugoročnije ciljeve omladinske politike u Srbiji.

Krajem jeseni - početkom zime KMS planira konferenciju na kojoj bi okupila sve lokalne omladinske koalicije kao i državne zvaničnike i pokušala da otpočne pripremu predloga državnog akcionog plana za mlade.

Sve u svemu omladina u Srbiji daje prepoznatljiv doprinos razvoju civilnog društva kako kroz idejnotvornost tako i kao kičma gotovo svih akcija civilnog sektora Srbije.

CARDS "Regionalno podizanje kapaciteta organizacija civilnog društva - Srbija, Kosovo i BJR Makedonija"

Identifikovanje formalnih i neformalnih mreža u 3 regiona - formiranje baze podataka mreža organizacija civilnog društva: Srbija, Kosovo i BJR Makedonija

Kao što smo već u prvom broju Biltena najavili, prva aktivnost projekta "Regionalno podizanje kapaciteta organizacija civilnog društva - Srbija, Kosovo i Makedonija" bila je identifikovanje formalnih i neformalnih mreža u 3 regiona: Srbija, Kosovo i Makedonija. Upitnik za istraživanje je pripremljen od strane EP uz konsultaciju regionalnih partnera koji su bili zaduženi za sprovođenje istraživanja mreža u svojim regionima. Na osnovu podataka istraživanja kreirana je baza podataka postojećih formalnih i neformalnih mreža u 3 regiona. Baza podataka dostupna je na web sajtu programa www.hhdn.org.yu sa 51 mrežom organizacija civilnog društva i biće ažurirana u skladu sa razvojem projekta. Na ovaj način, pristup informacijama u okviru baze podataka mreža organizacija civilnog društva biće dostupan i transparentan.

Trenutno baza podataka sadrži 19 mreža organizacija civilnog društva iz Srbije, 11 sa Kosova i 21 iz regiona Makedonije. Sve formalne i neformalne mreže iz 3 regiona koje se nalaze u bazi podataka klasifikovane su prema

sledećim kategorijama - obzirom na glavnu oblast njihovog delovanja: Razvoj i podizanje kapaciteta - 7 mreža, Ljudska prava i demokratija - 12 mreža, Alijanse gradova i opština - 3 mreže, Javno zastupanje, zakonodavstvo i javna politika - 1 mreža, Izgradnja mira - 1 mreža, Romi - 2 mreže, Žene - 11 mreža, Mladi i studenti - 2 mreže, Kultura i umetnost - 1 mreža, Mreže organizacija profesionalaca i stručnjaka iz određene oblasti - 2.

Baza podataka pruža jasnu sliku o postojećim mrežama organizacija civilnog društva i njihovim kapacitetima u pomenutim regionima: kontakt informacije, formalne informacije - pravni status, struktura, geografska pokrivenost, misija, ciljevi, ciljna grupa, sektor, programske komponente, članice mreže i članstvo mreže u drugim mrežama, partneri mreže, donatori, postojanje strateškog plana mreže, i kapaciteti mreže - resursi, projekti, rezultati, sistem rada mreže, swot analiza mreže kao i ostale relevantne informacije.

Identifikovane mreže su pozvane da aktivno učestvuju

u projektnim aktivnostima kao i da pomognu regionalnim partnerima u implementaciji projekta i iniciraju regionalno umrežavanje i saradnju. Aktivnosti podizanja kapaciteta u okviru programa su posebno planirane i organizovane za identifikovane mreže organizacija civilnog društva. Prema informacijama datim od strane mreža organizacija civilnog društva dostupnim u bazi podataka, teme za treninge/radionice koji bi ojačali kapacitete mreža organizacija civilnog društva bile bi sledeće: Strateško planiranje, Projektno planiranje (Project Cycle Management-LFA), Fundraising i finansijski menadžment, Marketing i PR, Umrežavanje, Izgradnja partnerstva, Izgradnja tima, Javno zastupanje i lobiranje.

Aktivnost identifikovanja formalnih i neformalnih mreža u regionima Srbije, Kosova i Makedonije biće nastavljena i sledećih meseci. Verujemo da će broj postojećih mreža u okviru baze podataka biti značajno uvećan o čemu će javnost biti blagovremeno obavestena.

MREŽAMA KOJE SU ZAINTERESOVANE ZA PRIKLJUČIVANJE BAZI PODATAKA MREŽA ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA PREPORUČUJEMO DA POSETE EP WEB SITE www.hhdn.org.yu | www.hhdn.org , DOWNLOAD-UJU UPITNIK , POPUNE ISTI I POŠALJU NA EP E-MAIL ADRESU office@epserbia.kg.co.yu

REALIZED ACTIVITIES IN JULY - AUGUST 2005

FYROM: Institute for Sociological, Political and Juridical Research - Skopje / NGO Skopje United Nations Association - Skopje

TV broadcasts titled: Implementation of European Standards and Values in NGO Framework in FYROM / Regional Capacity Building of CSOs in Serbia, Kosovo and FYROM - Project Promotion

Systems of Coordination with EU Integration Processes in Republic of Macedonia
Awareness building meeting titled: NGO Sector and EU Integrations - FYROM Experience
Press conference titled: NGO Sector and EU Integrations - FYROM Experience
Two-day training/workshop titled: Project Cycle Management-LFA - for networks

Institute for Sociological, Political and Juridical Research & Skopje United Nations Association • Skopje / FYR of Macedonia
Two-day training/workshop • 20-21 August 2005 - Skopje

Institute for Sociological, Political and Juridical Research & Skopje United Nations Association • Skopje / FYR of Macedonia
Awareness building meeting • 20 August 2005 - Skopje

Kosovo: NGO Council for the Defence of Human Rights and Freedoms - Prishtina

TV broadcasts titled: Role of Civil Society in the Implementation of Standards for Kosovo / Regional Capacity Building of CSOs in Serbia, Kosovo and FYROM - Project Promotion

Role of Civil Society in the Monitoring of Local Authorities
Two-day trainings/workshops titled: Project Cycle Management-LFA - for networks
Fundraising and Financial Management - for networks

NGO Council for the Defence of Human Rights and Freedoms - Prishtina / Kosovo
Two-day training/workshop • 29-30 July 2005 - Prishtina, Kosovo

NGO Council for the Defence of Human Rights and Freedoms - Prishtina / Kosovo
Two-day training/workshop • 26-27 August 2005 - Prishtina, Kosovo

Serbia: NGO Educational Center - Leskovac

TV broadcast titled: East Serbia CSOs' Networks
Two-day trainings/workshops titled: Project Cycle Management-LFA - for networks
Fundraising and Financial Management - for networks

NGO Educational Center - Leskovac / Serbia
Two-day training/workshop • 8-9 July 2005 - Leskovac, Serbia

NGO Educational Center - Leskovac / Serbia
Two-day training/workshop • 23-24 July 2005 - Leskovac, Serbia

ANY NETWORK WILLING TO BE INSERTED IN THE DATABASE OF CIVIL SOCIETY ORGANIZATIONS NETWORKS PLEASE VISIT www.hhdn.org.yu AND www.hhdn.org, DOWNLOAD THE ASSESSMENT QUESTIONNAIRE AND SEND FULFILLED FORM TO THE office@epserbia.kg.co.yu

CARDS "Regional capacity building of civil society organizations in Serbia, Kosovo and FYROM"
- Plans for next two months -

In September and October, Regional Partners will continue with the realization of their scheduled activities aimed at promoting democratic process and enhancement of the civil society, whereas European Perspective will be working intensively on organising the second Monitoring and Evaluation Committee Meeting which will be attended by the representatives of Regional Partner Organisations with a view to evaluate the results achieved in the so-far realisation of the project as well as determining a strategy for its future implementation.

European Perspective will continue to be present and available for providing assistance, along with constant coordination, wherever necessary.

WE KINDLY INVITE ALL THE FORMAL AND INFORMAL CIVIL SOCIETY ORGANIZATIONS' NETWORKS TO ACTIVELY PARTICIPATE IN EVERYDAY PROJECT ACTIVITIES. ANY SUGGESTIONS OR INNOVATIVE IDEAS ARE MORE THEN WELCOME. PLEASE CONTACT THE CLOSEST REGIONAL PARTNER OF THIS PROJECT! LET US TOGETHER BUILD OUR CAPACITIES AND STRENGTHEN REGIONAL CIVIL SOCIETIES!!!

КАРДС Регионално градење на капацитетите на организациите на граѓанското општество во Србија, Косово и ПЈР Македонија"
- Планови за следните два месеци -

Во септември и октомври се продолжува со реализацијата на утврдените активности со цел да се промовираат демократските процеси на јакнењето на цивилниот сектор, додека Европската Перспектива интензивно работи на организирање на вториот состанок на Одборот за следење на реализацијата и евалуацијата на проектот на кои ќе присуствуваат организациите Регионални партнери со цел да се евалуираат постигнатите резултати во досегашната фаза од реализацијата на проектот како и дефинирањето на стратегијата на идната имплементација.

Европска перспектива ќе продолжи да биде присутна и достапна во давањето на помош, покрај константната координација каде е потребно, а се во цел на успешното имплементирање на проектот.

ГИ ПОВИКУВАМЕ СИТЕ ФОРМАЛНИ И НЕФОРМАЛНИ МРЕЖИ НА ОРГАНИЗАЦИИ НА ЦИВИЛНОТО ОПШТЕСТВО ДА ЗЕМАТ АКТИВНО УЧЕСТВО ВО СЕКОЈДНЕВНАТ РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОЕКТОТ. СЕКОЈА ВАША СУГЕСТИЈА ИЛИ ИНОВАТИВНА ИДЕА Е ДОБРЕДОЈДЕНА. ВЕ МОЛИМЕ ДА КОНТАКТИРАТЕ СО ВАМ НАЈБЛИСКИОТ РЕГИОНАЛЕН ПРОЕКТ ПАРТНЕР. ЦЕЛТА НЕКА НИ БИДЕ ЗАЕНИЧКО ЈАКНЕЊЕ НА СОПСТВЕНИТЕ КАПАЦИТЕТИ И ЈАКНЕЊЕ НА ЦИВИЛНОТО ОПШТЕСТВО НА РЕГИОНАЛНО НИВО!!!

CARDS Ndertimi i kapaciteteve rajonale te organizatave te shoqerise civile ne Serbi, Kosove dhe IJR e Maqedonisë
- Planet per dy muajt e ardhshem -

Ne shtator dhe tetor, partneret rajonale do te vazhdojne me realizimin e aktiviteve te tyre te planifikuara qe kane per qellim perparimin e procesit demokratik dhe zhvillimin e shoqerise civile, ndersa Perspektiva Evropiane do te punoje ne menyre intensive ne organizimin e takimit te dyte te Komitetit per Monitorim dhe Vleresim ne te cilin do te marrin pjese perfaqesuesit e organizatave rajonale partnere per te vleresuar rezultatet e arritura ne realizimin e deritashem te projektit si dhe per te percaktuar nje strategji per implementimin e tij te ardhshem.

Perspektiva Evropiane do te vazhdoje te jete prezente dhe ne dispozicion per te ofruar ndihme, si dhe koordinim te vazhdueshem, kurdo qe te jete e nevojshme.

I FTOJME TE GJITHA RRJETET FORMALNE DHE JOFORMALE TE ORGANIZATAVE TE SHOQERISE CIVILE TE MARRIN PJESE AKTIVE NE AKTIVITETET E PERDITSHME TE PROJEKTIT. JANE TE MIRESEARDHURA TE GJITHA SUGJERIMET OSE IDETE E REJA. JU LUTEMI KONTAKTONI ME PARTNERIN ME TE AFERT RAJONAL TE KETIJ PROJEKTI. LE T'I NDETOJME SE BASHKU KAPACITETET TONA DHE T'I FORCOJME SHOQERITE CIVILE RAJONALE!!!

CARDS Regionalno podizanje kapaciteta organizacija civilnog drustva - Srbija, Kosovo i BJR Makedonija"
- Planovi za naredna dva meseca -

U septembru i oktobru, regionalni partneri nastaviće sa realizacijom utvrđenih aktivnosti projekta sa ciljem promocije demokratskih procesa i jačanja civilnog društva, dok će Evropska Perspektiva intenzivno raditi na organizovanju drugog po redu sastanka Odbora za praćenje realizacije i evaluaciju projekta na kome će prisustvovati predstavnici organizacija regionalnih partnera sa ciljem evaluacije postignutih rezultata u dosadašnjoj realizaciji projekata kao i definisanja strategije za buduću implementaciju.

Evropska Perspektiva će nastaviti da bude prisutna i dostupna za pružanje pomoći, pored konstantne koordinacije, gde god je to potrebno a sve u cilju uspešne implementacije projekta.

POZIVAMO SVE FORMALNE I NEFORMALNE MREŽE ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA DA AKTIVNO UZMU UČEŠĆA U SVAKODNEVNOJ REALIZACIJI AKTIVNOSTI PROJEKTA. SVAKA SUGESTIJA I INOVATIVNA IDEJA JE VIŠE NEGO DOBRODOŠLA. MOLIMO VAS DA KONTAKTIRATE VAMA NAJBЛИŽEG REGIONALNOG PARTNERA PROJEKTA. NEKA NAM CILJ BUDE ZAJEDNIČKO JAČANJE SOPSTVENIH KAPACITETA I OSNAŽIVANJE CIVILNOG DRUŠTVA NA REGIONALNOM NIVOU!!!

This document has been produced with the financial assistance of the European Community. The views expressed herein are those of European Perspective and the Programme Regional Partners and can therefore in no way be taken to reflect the official opinion of the European Commission.

Chief Editors:
 Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje
 Blvd. Partizanski Odredi bb, 1000 Skopje, R. Macedonia
 SUNA, NGO Skopje United Nation Association

"European Perspective" Hellenic Humanitarian Development Education Centre
 34 Karadjordjeva Street, 34000 Kragujevac, SCG Tel/Fax: + 381 34 301 654; +381 34 301 653
 E-mail: office@epserbia.kg.co.yu • http://www.hhdn.org.yu • http://www.europers.org

Editorial team:
 NGO Council for Defence of Human Rights and Freedoms, Prishtina
 NGO Educational Center, Leskovac

